Gemeente Rotterdam
Jeugd, Onderwijs en Samenleving

Bouwstenen

voor een kindvriendelijk Rotterdam

Stedenbouwkundige visie

Inhoudsopgave

Voorwoord door wethouder Peter Lamers	7
Inleiding: Rotterdam bouwt aan een duurzame stad	9
De aanleiding: Kindvriendelijk? Hoezo dan?	13
Het basispakket: Bouwstenen stapelen	19
De bouwstenen: Randvoorwaarden voor een kindvriendelijke woonstad	21
Het basispakket in de praktijk: Bouwstenen als graadmeter	25
Het basispakket in de praktijk: Wijkscans	27
Er is meer: Inspiratietoppers	63
Tot slot: Borging en uitvoering	69
Nawoord	71
Bijlage: Het ontstaan van de visie	73

OPENBARE BASISSCHOOL

Voorwoord

Kinderen zijn de toekomst van onze stad

“Kinderen zorgen voor levendigheid op straat en voor sociale contacten tussen alles en iedereen. Gezinnen zijn de dragers van de nieuwe stedelijkheid.”

Larry Beasley, maart 2009

Larry Beasley, stedenbouwkundig planoloog uit Vancouver, heeft pionierswerk verricht op het gebied van kindvriendelijke stedenbouw. Waar Vancouver 25 jaar geleden bijna geen gezinnen kende, heeft Beasley het tij weten te keren. Nu is hij een vooraanstaand internationaal spreker en voorvechter van kindvriendelijke steden. In september 2009 werd Beasley uitgenodigd om deel te nemen aan de discussie over de toekomstige stad Rotterdam. Beasly: “In Rotterdam wordt met veel betrokkenen een diepgaande, creatieve en inhoudelijke discussie gevoerd over wat er moet gebeuren om de stad in de toekomst echt leefbaar te maken waardoor Rotterdam aantrekkelijker dan andere steden kan worden. De inzet en de vooruitstrevendheid van het debat zijn lovenswaardig. Kindvriendelijkheid is absoluut essentieel als het gaat om het creëren van de juiste randvoorwaarden voor een leefbare stad.”

Spelen, leren, sporten, wonen; kinderen gebruiken de stad even intensief als u en ik. In een stad die aantrekkelijk is voor kinderen heeft iedereen het naar zijn zin. Daarom ben ik trots en blij de onderliggende stedenbouwkundige visie ‘Bouwstenen voor een Kindvriendelijk Rotterdam’ aan u te mogen presenteren.

Een kindvriendelijke stad heeft meer dan alleen voldoende fijne speelplekken. Woningen zijn er groot genoeg en hebben voldoende kamers. Kinderen kunnen langs veilige routes van huis naar school en bij andere voorzieningen komen. De routes zijn breed genoeg en lopen langs de zonkant van de straat. De school is een echte ontmoetingsplek. De bomen bloeien in de lente en in de herfst zijn er prachtige kleuren te zien.

De publicatie ‘Bouwstenen voor een Kindvriendelijk Rotterdam’ is een stedenbouwkundige visie waarmee iedereen die bij planologische ontwikkelingen is betrokken, bij kan dragen aan een meer kindvriendelijke stad. Met deze visie zet Rotterdam zich wederom op de kaart als innovatieve stad waar we slimme oplossingen weten te vinden voor de uitdagingen die onze complexe samenleving aan ons stelt. ‘Bouwstenen voor een Kindvriendelijk Rotterdam’ is een nieuwe manier om naar de stad te kijken en sluit tegelijk naadloos aan bij waar we als stad aan werken. De visie gaat uit van gebiedsgericht werken en is ook per project te gebruiken. Zij brengt in beeld waar een gebied al sterk in is en licht de verbeterpunten extra uit. En is een uitstekend middel om ook met kleine ingrepen veel resultaat te halen.

Werkbaar plan

In 2006 heeft het Rotterdamse College voor Burgemeester en Wethouders verbetering van de kindvriendelijkheid op de agenda gezet. Sindsdien is er veel gebeurd en de resultaten liegen er niet om. Met de visie hebben we een werkbaar plan om de stad op lange termijn zichtbaar kindvriendelijker te maken. We hebben in 11 pilotwijken laten zien dat inzet op meer kindvriendelijkheid, gezinnen daadwerkelijk in de stad houdt en dat het tot een andere beleving van wonen in de stad leidt. Aan de hand van de Monitor Kindvriendelijke Wijken – onderdeel van de Sociale Index – houden we de mate van kindvriendelijkheid in de wijken bij.

De belangrijkste inbreng voor deze visie kwam zoals vaak van de Rotterdammers zelf. Kinderen, jongeren en ouders waren een bron van inspiratie. Ze vertaalden de uitgangspunten van de visie naar de praktijk. Met workshops, gesprekken en tekeningen kreeg het ideaalbeeld vorm en kwamen de bouwstenen voor een Kindvriendelijk Rotterdam tot leven.

‘Met Bouwstenen voor een Kindvriendelijk Rotterdam’ heeft onze stad goud in handen. En dat zal met de geleidelijke implementatie in de stad bij herontwikkeling of nieuwbouw, zichtbaar worden.

Peter Lamers,wethouder Jeugd, Gezin, Onderwijs en Sport

Inleiding

Rotterdam bouwt aan een duurzame stad

“De stad is een groot speelterrein, hoe ouder je wordt hoe meer je ontdekt.”

Mark Veldhof, Metropolitan Architecture (MA) architecten

Kinderen hebben de toekomst. Ze dragen de kansen van de stad van morgen in zich. Dus moet je ze koesteren. Door kinderen – letterlijk en figuurlijk - de ruimte te geven om zich te ontwikkelen. Door omstandigheden te creëren waarin ze zich veilig, vrij en kind kunnen voelen. Door te bouwen aan een duurzame stad.

Wat is een duurzame stad? In dit kader is dat een kindvriendelijke stad waar kinderen prettig, verantwoord, veilig en dynamisch kunnen opgroeien. Een kindvriendelijke stad beschermt de rechten van kinderen. Er zijn voldoende mogelijkheden voor opvang, scholing, opleiding, stage en werkplekken. De huizen zijn zodanig ingericht dat gezinnen zich kunnen ontwikkelen en uitbreiden. Luchtkwaliteit krijgt voldoende aandacht en er is goed parkeerbeleid. De straten zijn schoon en de voorzieningen in tact. Kindvriendelijkheid gaat om het scheppen van fysieke én sociale voorwaarden. Kortom: het is een breed begrip.

Definitie Netwerk ‘Child Friendly Cities’ voor de kindvriendelijke stad:
- Er mogen zijn (zelfstandig en veilig)
- Er kunnen komen (bereiken)
- Welkom zijn
- Kunnen meedoen

Rotterdam versterken als woonstad

Deze stedenbouwkundige visie vormt de basis voor het versterken van Rotterdam als woonstad voor gezinnen met kinderen tot 18 jaar. Zij zijn het die de sociale samenhang en de economische activiteit van de stad versterken. Die de energie en de ideeën leveren voor het Rotterdam van morgen. Zij zijn de toekomst waarin de stad investeert. Daarmee sluit deze visie aan bij een belangrijk vertrekpunt van de Stadsvisie Rotterdam, namelijk dat ‘als gezinsvorming plaatsvindt en de beroepscarrière vaste vorm krijgt, te veel van deze (jonge) mensen de stad verlaten -….- Het gevolg is een negatieve, selectieve migratie die heeft geleid tot een onevenwichtige bevolkingssamenstelling’.

Om gezinnen vast te houden of aan te trekken is meer nodig dan een speeltuin of hangplek. De stad moet een compleet woon- en leefmilieu aan kunnen bieden.
Met bespeelbaar groen, prettige speelruimtes, veilige routes, aantrekkelijke openbare ruimtes en Brede Scholen voor educatie, ontmoeting en opvang. En uiteraard met kindvriendelijke woningen.

Stedenbouwkundige visie

Deze stedenbouwkundige visie gaat in op **zowel fysieke aspecten als sociale elementen** van de kindvriendelijke stad. Sociaal economische aspecten, zoals een goed sociaal klimaat en mogelijkheden voor opleiding, scholing, stage- en werkplekken en opvang, zijn net zo belangrijk voor het opgroeien in de stad maar worden niet uitgewerkt in deze visie.
De visie bouwt voort op bestaand beleid, zoals handhaving op parkeren en het toepassen van de parkeernormen, de aanpak van hondenpoep, Schoon en Heel, milieubeleid (luchtkwaliteit) en veiligheidsbeleid. Dit zijn de harde randvoorwaarden waar de stedenbouwkundige visie op bouwt.

Randvoorwaarden op het gebied van de openbare ruimte voor een kindvriendelijke stad:
- Parkeerbeleid
- Beleid op schoon en heel
- Milieubeleid (luchtkwaliteit)
- Veiligheidsbeleid

Vanuit verschillende projecten en programma’s werkt de Maasstad aan kindvriendelijk beleid. Fysiek én sociaal. Die brede inzet maakt Rotterdam uniek: het integraal aanpakken van bouwen, wonen, ruimtelijke ordening, onderwijs, gezondheidszorg en sociale zaken maakt Rotterdam tot voortrekker in Europa.

Basis voor beleid

Met de onderliggende visie kiest Rotterdam voor een kindvriendelijke koers. Zij levert concrete handvaten om van Rotterdamse wijken een betere omgeving te maken voor opgroeiende

kinderen. Door de bouwstenen van de visie stadsbreed te hanteren, kan Rotterdam daadwerkelijk gezinnen vasthouden en nieuwe gezinnen aantrekken.

Kindvriendelijkheid is op drie beleidsniveaus in te bedden: in stedelijke kaders, in gebiedsvisies en in wijkvisies. Zo kan het als structureel beleid worden toegepast in bestaande, stedelijke kaders zoals de ‘Stadsvisie’, de ‘Woonvisie’ en de ‘Rotterdamse Stijl’. Daarnaast kunnen gebiedsafspraken zorgen voor maatwerk en resultaat. In het IWAP (Integraal Wijk Actie Plan) wordt de kindvriendelijke aanpak vastgelegd.

Wie doet wat?

Deelgemeenten kunnen de visie in de gebiedsgerichte aanpak van wijken toepassen en het beleid structureel inbedden in lopende en toekomstige programma’s die te maken hebben met verkeer en vervoer, woningbouw, openbare ruimte en onderwijs. De samenwerking met woningcorporaties, projectontwikkelaars en sociale partijen is nodig voor de uiteindelijke uitvoering. Gezamenlijk dragen zij bij aan een kindvriendelijk Rotterdam. Zodat jonge stadbewoners ervoor gaan kiezen hun kinderen groot te brengen in Rotterdam. Een stad die de belofte van de toekomst in zich draagt én waar maakt.

Kortom:

Met de stedenbouwkundige visie ‘Bouwstenen voor een kindvriendelijk Rotterdam’ kunnen deelgemeenten en diensten met woningbouwcorporaties en ontwikkelaars gericht sturen op kindvriendelijkheid in een gebied.

- De visie maakt de opgave duidelijk
- De visie is een middel om prioriteiten aan te brengen
- De visie leent zich voor nieuwe en herstructureringsprojecten
- De visie kan gedifferentieerd worden toegepast: ook met eenvoudige ingrepen wordt veel resultaat gehaald
- De resultaten zijn meetbaar met de Monitor Kindvriendelijke Wijken (onderdeel van de Sociale Index)

Tijdens Jeugdvakantieland 2008 kregen kinderen een t-shirt van Rotterdam Kindvriendelijk waarop ze zelf een leus mochten schrijven. Achter ‘Rotterdam is..’ vulden zij aan: Tof, Leuk en gezellig, Cool, The best town in the world, Feijenoord, Maffiastad, Mijn lievelingsplek...

Voor de camera vertelden ze over de leuke dingen in Rotterdam. Maar ook spraken ze de burgemeester aan op de problemen in de stad en de wijk.

“Er is een park, het heet Bloemhof, met leuke dingen. Een schommel en een glijbaan. En ik kan makkelijk op straat fietsen.”

Ummer, 8 jaar (Bloemhof)

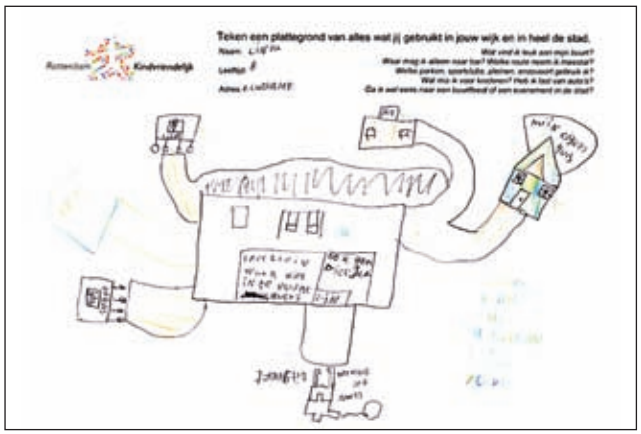

“Er is één ding dat ontbreekt in Rotterdam en dat is zebrapaden. Er moeten veilig kinderen over straat kunnen en ja, zonder zebrapad, dan lukt dat eigenlijk niet.”

Sheila, 13 jaar (Bloemhof)

“Wat ik mooi vind aan Rotterdam? De Erasmusbrug, de zee en de meren vind ik mooi.”

Sherryl, 11 jaar (Kralingen)

“Er zijn weinig speelplaatsen. Er zijn ook geen bomen waar je in kan klimmen want ze zijn heel hoog gesnoeid. En de stoepen zijn te klein.”

Jeremy, 12 jaar (Pernis)

“Er is geen een pretpark, alleen een dierentuin.”

Celine, 12 jaar (Zuidwijk)`

De aanleiding

Kindvriendelijk? Hoezo dan?

"In de grote steden bestaat 26% van de huishoudens uit huishoudens met kinderen. In de groeikernen is dat 42% en voor Nederland als geheel 35%."

"Meer dan 40% van de huishoudens met kinderen die wonen in de grote stad heeft plannen om te verhuizen. Dat is een veel hoger percentage dan de 24% die geldt voor alle Nederlandse gezinnen. Gezinnen met kinderen in de vier grote steden zijn – vergeleken met gezinnen elders – het minst gelukkig met hun woonsituatie. Ouders zijn met name ontevreden over de onderwijs- en speelvoorzieningen, de voorzieningen voor jongeren en de kwaliteit van het groen in de stad."

Uit 'Smaak voor de stad', een publicatie van het ministerie van VROM

Waarom deze visie?

Rotterdam telde anno 2007 67.000 huishoudens met kinderen. Veel gezinnen kiezen bewust voor de stad als een plek waar zowel werk, voorzieningen, openbaar vervoer en cultuur voorhanden zijn. Ze houden van het stadsbeeld, de mix van culturen, de levendigheid. Maar er zijn ook gezinnen die niet tevreden zijn in de stad. Sinds het begin van deze eeuw trekken elk jaar gemiddeld 1.200 gezinnen weg uit Rotterdam. Ze gaan naar randgemeenten met grotere huizen, meer groen en meer speelruimte voor kinderen. Het zijn voornamelijk tweeverdieners met een gemiddeld of hoog inkomen en met kinderen.

Dit is niet een typisch Rotterdams, maar een landelijk fenomeen. De stad is uit de gratie geraakt bij veel gezinnen. Veel ouders vinden de stad geen goede plek om kinderen op te laten groeien. Ze zijn niet tevreden met hun kleine woningen en de beperkingen van hun woonomgeving. De steden zelf doen vaak weinig om gezinnen vast te houden, waardoor de onvrede groeit. Dat blijkt uit het 'Woononderzoek Nederland' (WoON) 2006. VROM houdt dit onderzoek elke vier jaar en brengt daarmee woonwensen en woonomstandigheden van bewoners in kaart. Gezinnen in Rotterdam zijn het meest ontevreden in vergelijking met andere steden over zowel de woonomgeving als het wonen.

	Ontevreden over woonomgeving	Ontevreden over Wonen
Amsterdam	11,4%	15%
Den Haag	14%	9,6%
Rotterdam	22,4%	15,7%
Utrecht	8,3%	7,9%
Overig	5,8%	3,5%

Uit: WoOn 2006 (VROM)

De nieuwkomers in Rotterdam zijn voornamelijk studenten, alleenstaanden of stellen zonder kinderen. Ze komen naar de stad voor werk, een studie of om zelfstandig te wonen. Ze vinden er goedkope woningen en een levendige stad. Ze nemen steeds vaker de kleine woningen in die gezinnen achterlieten. Vooral de Rotterdamse stadswijken verliezen veel gezinnen. De huizen zijn er gemiddeld het kleinst en staan er dicht op elkaar. Ook uit de zuidelijke tuinsteden vertrekken gemiddeld meer gezinnen dan er binnen komen. In sommige wijken – zoals Hoogvliet Noord, Nesselande en Hoek van Holland – groeit juist het aantal gezinnen. Het zijn wijken waarin nieuwe huizen staan in een groenstedelijk en rustig woonmilieu, die zeer geschikt zijn voor gezinnen.

Wat is de uitdaging?

Een stad zonder gezinnen, is een stad zonder jeu en een stad zonder toekomst. Spelende kinderen op straat, klimrekken, schoolpleinen en verkeersbrigadiers; ze horen bij een gezond stadsbeeld. Gezinnen zorgen voor de sociale en economische veerkracht van Rotterdam.
Het is een kwestie van vraag en aanbod. Als gezinnen wegtrekken, wordt er geknaagd aan het voorzieningenniveau. Scholen, kinderopvang, sportaccommodaties, jeugdwerk, zwemles; als de vraag ernaar afneemt, worden er minder voorzieningen gerealiseerd. De uitdaging is om die belangstelling te doen groeien!

Onderzocht is hoeveel kinderen in de leeftijd tot 18 jaar er op een hectare wonen. In de stadswijken wonen de meeste kinderen op een kleine oppervlakte. Ook geeft de kaart aan hoeveel kinderen er per leeftijdscategorie wonen in elke wijk.

AANTAL KINDEREN

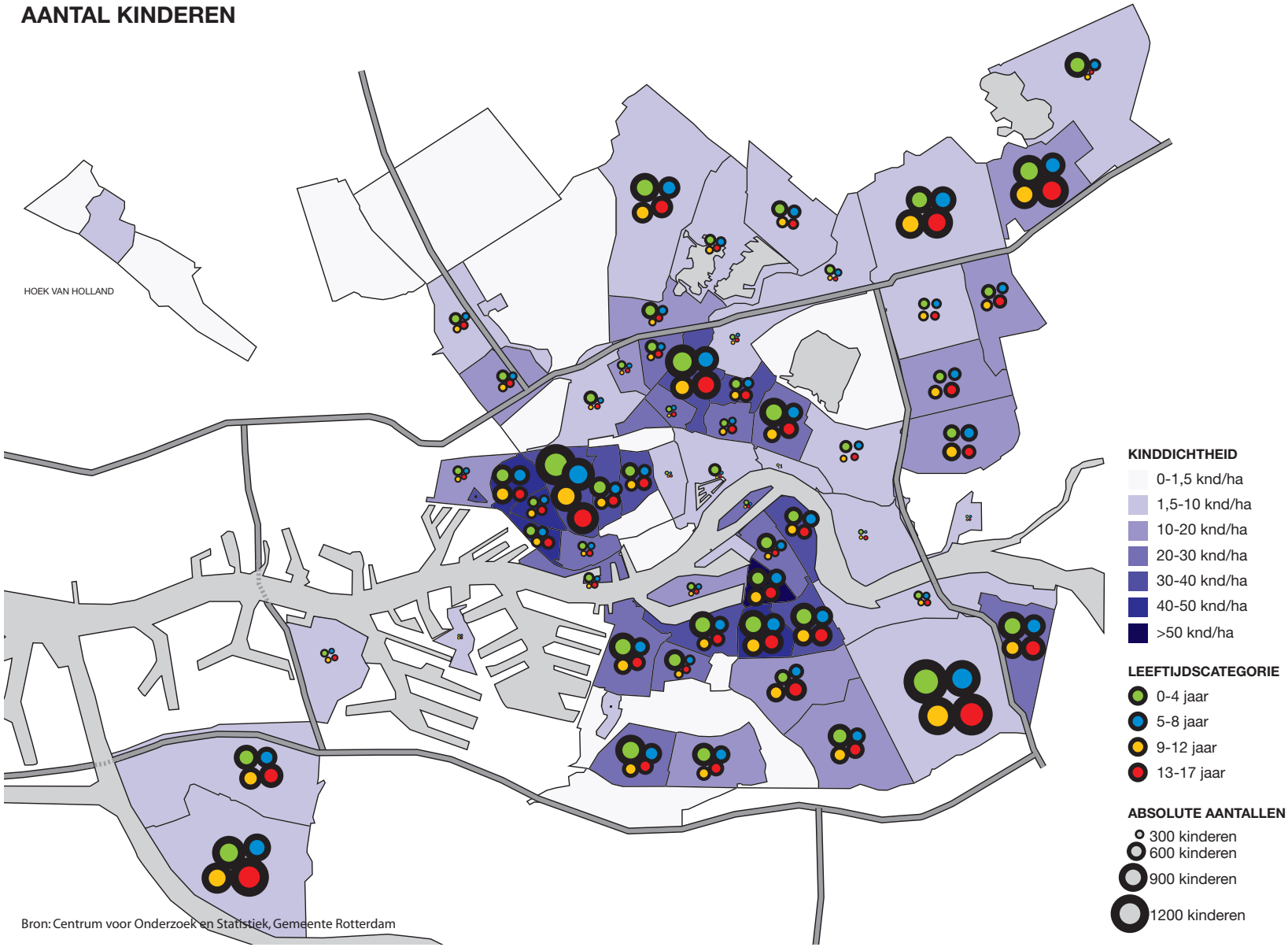

Bron: Centrum voor Onderzoek en Statistiek, Gemeente Rotterdam

Citaten van ouders uit “Smaak voor de stad” en eigen onderzoek materiaal.

“Als de gemeente gezinnen in de stad wil houden, moeten ze meer verkeersluwe straten maken. Dat is belangrijk. En proberen om de stad gemengd te houden met een beetje lucht erin. Niet alles volzetten.”

“Zevenkamp is een prettige familiewijk, maar er moeten meer voorzieningen en activiteiten voor jongeren komen. Bijvoorbeeld een goede skateplek en een goed wijkcentrum.”

“Ouders moeten meer verantwoordelijkheid nemen en vaker op de pleinen bij hun kinderen gaan zitten.”

“Ja, voor ons was het echt een schrik-beeld om naar zo’n buitenwijk te moeten verhuizen. Dat willen we onszelf en onze kinderen niet aandoen. We zijn echte stadsmensen en houden van alles wat daar mogelijk is. We maken veel gebruik van de faciliteiten die je hier hebt, vooral de culturele, dat waarderen we erg en dat vinden we ook belangrijk voor onze kinderen.”

In kaart is gebracht welke verhuisbewe-gingen gezinnen in Rotterdam maken. Duidelijk is dat meer gezinnen de stad verlaten dan de stad in komen. Goed is te zien dat in Hoogvliet-Noord inmiddels meer gezinnen komen wonen dan dat er vertrekken.

MIGRATIE GEZINNEN 2007
DE STAD IN EN UIT

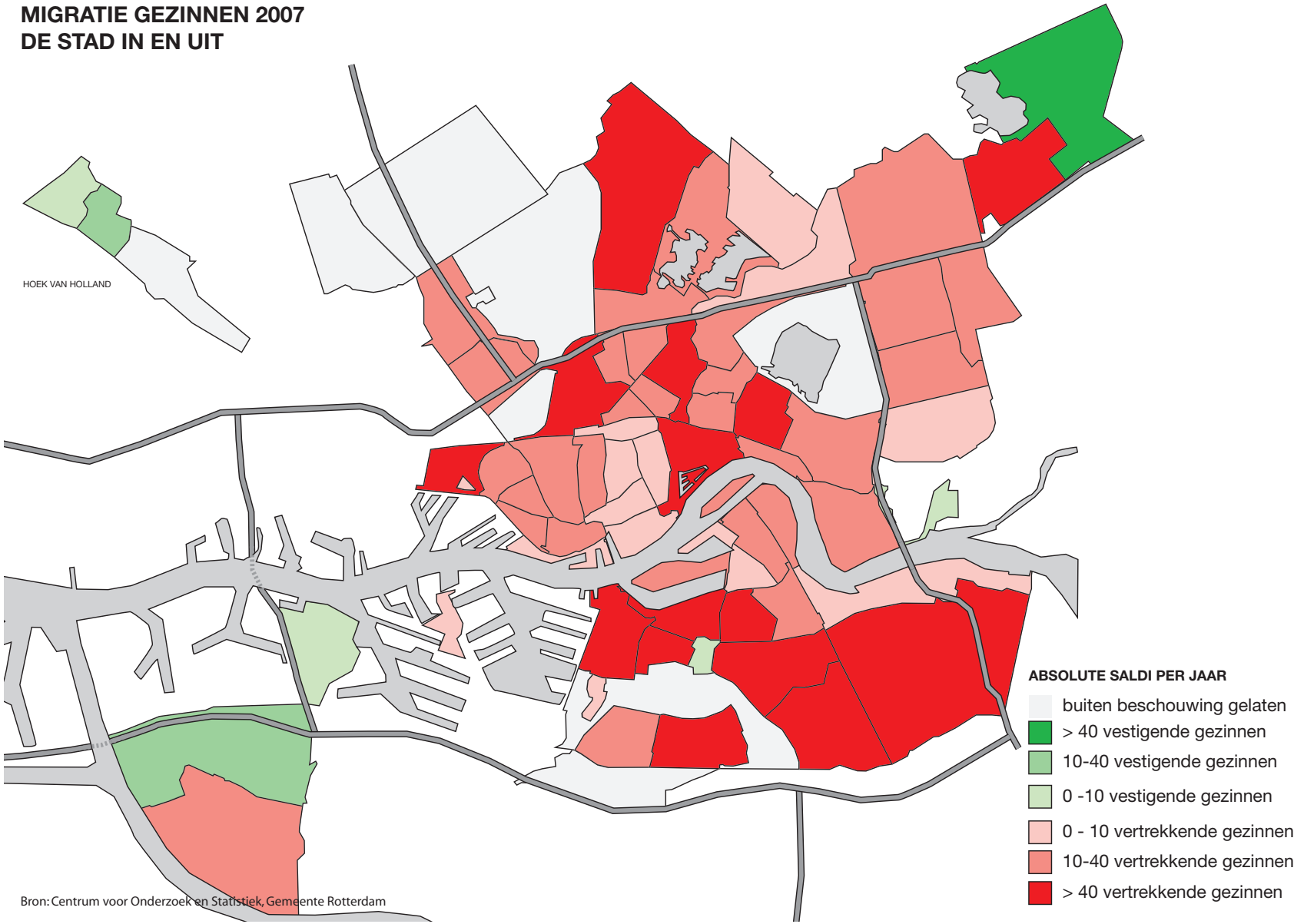

Bron: Centrum voor Onderzoek en Statistiek, Gemeente Rotterdam

Waarom vestigen gezinnen zich in de stad?
Redenen genoemd in 'Smaak voor de Stad' (VROM, 2006)

- Voor gezinnen met werkende ouders biedt de stad uitkomst. Ze kunnen in hun eigen stad werken zonder veel tijd kwijt te zijn aan woon-werkverkeer. Ze hebben dicht in de buurt scholen, winkels, voorzieningen en een sociaal netwerk om op terug te vallen. De compactheid en het aanbod van de stad spreekt hen aan.
- Veel migrantengezinnen zijn stedelijk georiënteerd. Ze blijven graag in de buurt van hun familie en netwerk en kunnen ook nog eens sociaal stijgen in de stad.
- Moderne, kosmopolitisch ingestelde ouders willen graag een baan, kinderen en cultuur combineren binnen de stad. Ze hebben een afkeer van slaapsteden en Vinex-wijken. Ze maken een grotere kans om gelijkgezinden te vinden in een stad dan in een dorp.

Rotterdam kraamkamer
Met een relatief jonge bevolking en een groot aantal geboortes per jaar, liggen er vooral uitdagingen en kansen in de stad aan de Maas. Zo is het aantal geboortes in de stadswijken groot, maar zijn dit juist ook de wijken waar veel gezinnen vertrekken.

Vinex-wijk
In de jaren negentig en de eerste jaren na 2000 zijn veel gezinnen verhuisd naar Vinex-wijken buiten, maar ook binnen de stad (bijvoorbeeld Nesselande). De afgelopen jaren is de stedelijke aantrekkingskracht voor wijken binnen de Ruit weer langzaam komen opzetten. Er is zelfs sprake van een nieuwe, stedelijke hype voor wijken rondom het centrum. Een kans voor Rotterdam om te 'verjongen' en dit vast te houden!

Waarom trekken gezinnen weg uit steden?
Algemene redenen, genoemd in 'Smaak voor de Stad' (VROM, 2006)

- Veel woningen zijn te klein voor gezinnen met kinderen;
- Er is te weinig speelruimte en groen voor de kinderen;
- Ouders vinden de scholen in de buitengebieden beter;
- De stad wordt als onveilig en onrustig gezien;
- Gezinnen trekken naar gebieden waar voornamelijk andere gezinnen met kinderen wonen.

Waarom trekken gezinnen weg uit Rotterdam?
Top drie van redenen, genoemd in 'Komen en gaan van Rotterdammers' (COS 2008)

- Men kan er niet de gewenste woning vinden;
- Er is teveel vandalisme, geweld of criminaliteit in de stad;
- Ouders willen kinderen laten opgroeien in een andere omgeving.

Andere, algemene redenen die genoemd worden voor vertrek uit Rotterdam:

- Huwelijk en samenwonen;
- Dichterbij familie of vrienden willen wonen;
- Bij de woning als verhuismotief, worden de volgende aspecten het meest genoemd:
  - De woning is te klein;
  - Men zocht een koopwoning in plaats van een huurwoning;
  - Men zocht een eengezinswoning in plaats van een meergezinswoning;
  - Men wilde een eigen tuin.

In het onderzoek is tevens gevraagd of de woonomgeving een motief was voor het verhuizen. 55% Van de vertrekkers gaf aan dat dit geen verhuismotief was, 42% gaf aan dat dit wel een motief was en 3% gaf geen antwoord.
De aspecten van de woonomgeving die het meest genoemd zijn:

- Er waren onvoldoende speel- en recreatiemogelijkheden;
- Er waren onvoldoende groen-/waterpartijen;
- Er was te weinig parkeergelegenheid;
- De buurt raakte in verval of de buurt was druk;
- De mensen in de buurt bevielen niet.

Conclusies uit de statistieken:

- 1200 Gezinnen met kinderen tot 18 jaar vertrekken jaarlijks uit Rotterdam (=migratiesaldo), en dan vooral uit de stadswijken. Uit de tuinsteden is ook een vertrek te constateren, met de zuidelijke tuinsteden als koplopers. Voor de tuinsteden loopt een aanzienlijk herstructureringsprogramma.
- In zes wijken in Rotterdam is in 2007 een vestigingsoverschot te zien van huishoudens met kinderen tot 18 jaar, onder andere in Nesselande, Hoogvliet Noord en Hoek van Holland. In de andere 57 (!) wijken vertrekken meer gezinnen dan zich er vestigen.
- Rotterdamse gezinnen met kinderen tot 18 jaar zijn meer ontevreden over wonen (15,7%) en woonomgeving (22,4% gezinnen) dan gezinnen uit de andere vier grote steden.
- Veel woningen zijn te klein voor gezinnen, vooral in de stadswijken.
- De meeste kinderen per hectare zijn te vinden in de stadswijken (kinddichtheid).
- Rotterdam heeft een jonge bevolking. Er is veel gezinsvorming in de stadswijken en in de deelgemeente Prins Alexander. Gemiddeld komen er sinds 2000 jaarlijks 3200 gezinnen bij. Kindvriendelijk beleid biedt kansen om gezinnen in Rotterdam vast te houden.

Samenvattend zijn de doelen van de 'Bouwstenen voor een Kindvriendelijk Rotterdam':
- Versterken van de woonstad
- Vasthouden van gezinnen
- Versterken van de economie
- Verbeteren van het woon en leefklimaat voor kinderen van 0–18 jaar

In kaart is gebracht welk type woningen er in de wijken te vinden is. Dus: hoeveel eengezinswoningen zijn er en hoeveel gezinsvriendelijke appartementen (groter dan 85m2, met lift). De stadswijken scoren laag voor wat betreft de gezinsvriendelijke woningen. Zowel in aantallen eengezinswoningen als in kindvriendelijke appartementen.

WONINGVOORRAAD 2007

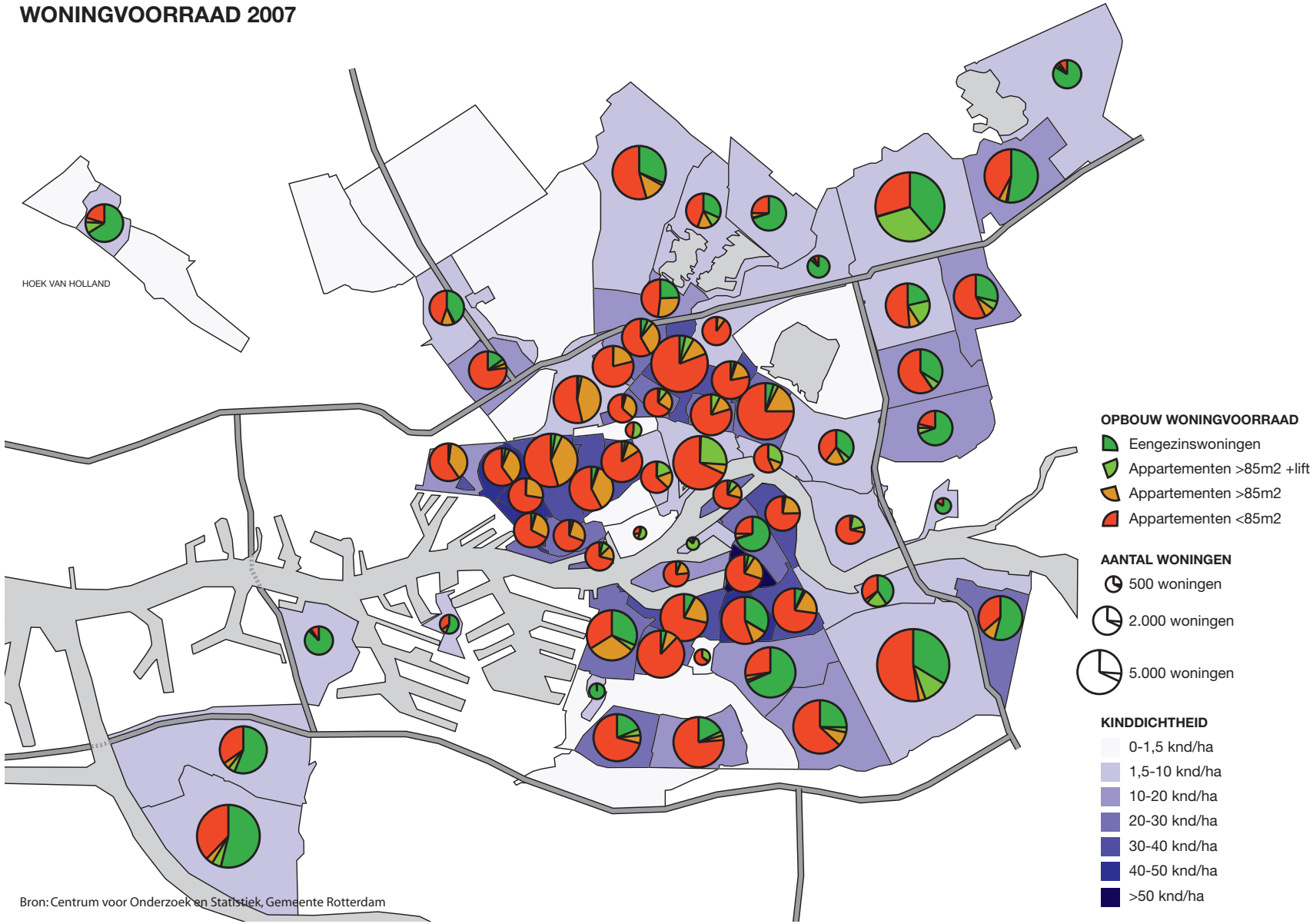

Bron: Centrum voor Onderzoek en Statistiek, Gemeente Rotterdam

Het basispakket

Bouwstenen stapelen

‘Bouwstenen voor een Kindvriendelijk Rotterdam’ geeft antwoord op de vraag welke stedenbouwkundige elementen minimaal aanwezig moeten zijn in een kindvriendelijke stad en in welke mate. De kern van deze visie bestaat dan ook uit een uniek basispakket met randvoorwaarden voor de kindvriendelijke woonstad.

Het basispakket bestaat uit een aantal bouwstenen of onderdelen waarop wijken getoetst kunnen worden en waarmee de opgave en kansen per wijk kunnen worden benoemd. Hiermee kan men voor bestaande wijken en voor nieuwbouwplannen duidelijk in kaart brengen waar de sterke en de zwakke punten liggen per wijk. Het levert een concreet beeld op van waar de kansen liggen voor de stad, de deelgemeenten, de projectontwikkelaars en de woningcorporaties.

Het basispakket
Het basispakket dat in elke kindvriendelijke wijk aanwezig moet zijn, wordt gevormd door vier bouwstenen: **wonen, openbare ruimte, voorzieningen en routes**. Elke bouwsteen is concreet gemaakt door de minimale eisen zowel kwantitatief als kwalitatief te beschrijven. Door de vier bouwstenen slim te stapelen, ontstaat een stad waar ouders en hun kinderen met plezier wonen. Kinderen maken er zelfstandig gebruik van de pleinen en speeltuinen, kunnen zelfstandig naar school, naar het buurthuis of het voetbalveld. Bij nieuwbouwprojecten of herstructurering helpt het basispakket om de projecten kindvriendelijk te kunnen ontwikkelen. In bestaande wijken helpt het om de opgaven en kansen om de wijk kindvriendelijk te maken, helder in beeld te krijgen.

De bouwstenen

Randvoorwaarden voor de kindvriendelijke woonstad

1. Wonen

bij kindvriendelijke woningen is laagbouw een voor de handliggende, eerste gedachte. Eengezinswoningen met een tuin zijn zonder twijfel goed voor opgroeiende kinderen. Maar Rotterdam beschikt nu eenmaal niet in grote mate over dit soort woningen. Appartementen zijn er wel in overvloed. Hoewel die niet altijd geschikt zijn voor kinderen, kunnen ze dat onder bepaalde voorwaarden wel worden.

De randvoorwaarden voor kindvriendelijk wonen
De normen zijn ontwikkeld met corporaties en ontwikkelaars.

- Eengezinswoningen
- Gezinsvriendelijke appartementen die voldoen aan:
  - Netto vloer oppervlakte van minimaal 85 m^2
  - Er is een relatie tussen de entree en de straat (zie verder drempelruimte)
  - Eén kamer per kind
  - Er is voldoende bergruimte per woning
  - Voor complexen hoger dan 4 verdiepingen: collectieve speelplek binnen het gebouw
  - Er is een lift in elk appartementencomplex
  - De privé-buitenruimte is groot genoeg om er bijvoorbeeld een tafel te kunnen plaatsen.
  - Er zijn goede externe speel- of ontmoetingsruimtes voor diverse leeftijdsgroepen

De bouwsteen Wonen heeft veel inzet en aandacht nodig. Prioriteit heeft de verruiming van het aantal kindvriendelijke woningen in de stadswijken. In deze wijken zijn te weinig geschikte woningen voor gezinnen, terwijl er veel gezinnen wonen en worden gevormd. In sommige stadswijken is nog geen 10% van de bestaande woningen geschikt voor gezinnen, waarbij alleen gekeken is naar het criterium eengezinswoningen en meergezinswoningen groter dan 85m^2 met lift. Het gevolg is een groot vertrek van gezinnen uit deze wijken. Het samenvoegen van kleine woningen tot geschikte woningen voor gezinnen is hier een goede oplossing. Een bijkomend voordeel hiervan is het verdunnen van deze dichtbevolkte wijken.
Een andere optie is de sloop van kleine en slechte woningen en de bouw van geschikte, ruime woningen voor gezinnen.
Samenvoegen is uiteraard sneller realiseren dan sloop en nieuwbouw.

Ook het uitbreiden van het aantal eengezinswoningen in de tuinsteden - met hun groenstedelijke, rustige woonmilieu - is een belangrijke opgave bij het huisvesten van gezinnen in de stad. Een huis met een tuin, goede openbare ruimte en een goede school staan bij veel gezinnen op het verlanglijstje.

2. Openbare ruimte

kinderen en jongeren hebben de openbare ruimte hard nodig: om te spelen, om naar school te gaan, om te fietsen, elkaar te ontmoeten en de stad te ontdekken.
Een kindvriendelijke openbare ruimte biedt kinderen bescherming, bewegingsvrijheid en belevingswaarde. Maar de openbare ruimte heeft op haar beurt kinderen en jongeren minstens even hard nodig. Zij maken van de openbare ruimte een sociale ruimte. Bij een kindvriendelijke openbare ruimte draait het niet alleen om voldoende speelplekken. Groen in de wijk en een speelplek vlak bij huis voor de allerkleinsten zijn net zo belangrijk. De bouwsteen openbare ruimte bestaat daarom uit drie sub-bouwstenen: de speelruimtenorm, bespeelbaar groen en een goede drempelruimte.

Rotterdamse norm voor buitenspeelruimte
eind 2008 stelde de gemeenteraad de ‘Rotterdamse norm voor buitenspeelruimte’ vast. Deze norm geldt voor gebieden met een woonfunctie.

In de norm is alle openbare buitenruimte ook potentiële buitenspeelruimte. Hierin wijkt de Rotterdamse norm af van speelruimtenormen in andere steden. Daarin gaat het meestal alleen om de officiële speelplaatsen. Maar voor kinderen is de hele buurt het speeldomein, niet alleen de aangewezen speelplekken. Alle woongebieden moet dus voldoen aan de Rotterdamse speelruimtenorm. De Rotterdamse norm voor buitenspeelruimte wordt gerealiseerd door ‘werk met werk’ te maken. De norm kijkt met name naar kwantiteit en zegt niets over de kwaliteit van de openbare ruimte.

De drie kernpunten van de Rotterdamse speelruimtenorm zijn:

1. Eén centrale sport- en spelplek van minimaal 5.000 m² binnen een blok van groter dan 15 hectare, dat begrensd is door een weg, water, spoorweg of bedrijventerrein. In kleine blokken (minder dan 15 hectare) kan volstaan worden met één grote sport- en spelplek van minimaal 1.000 m².

   Waar moeten deze plekken aan voldoen:
   - ze moeten een centrale ligging hebben,
   - in het zicht zijn van woningen,
   - op niet-milieubelaste plekken,
   - met een parkeerverbod aan de speelzijde van de weg,
   - en mogelijkheden tot bezonning en schaduw.

2. Op maximaal 300 meter vanaf de centrale sport- en spelplek moet een tweede, grote sport- en spelplek zijn van minimaal 1.000 m². In dichtbebouwde wijken is de maximale afstand 200 meter tot de centrale sport- en spelplek. Volgens hetzelfde principe moet er vervolgens weer na elke 300 of 200 meter ruimte zijn voor buitenspelen.

3. Een bespeelbare stoep (3 tot 5 meter breed) aan tenminste één straatzijde van de weg, bij voorkeur aan de zonzijde.

Bespeelbaar groen

in een kindvriendelijke stad mag groen en natuur niet ontbreken. Groen zet aan tot beweging, maakt blij en stimuleert het begrip, de sociale ontwikkeling en de gezondheid. Volwassenen kunnen de positieve uitwerking van groen heel goed beredeneren. Maar ook kinderen vinden groen belangrijk. Uit tekeningen en gesprekken blijkt dat veel kinderen van een groener Rotterdam dromen. Een Rotterdam vol bloemen en klimbomen.

Rotterdam is één van de groenste grote steden en beschikt ook nog eens over het grootste aantal bomen. Maar welk groen is ook echt kindvriendelijk groen en hoeveel bomen en gras heeft een kind nodig? En waar dan? Er is een landelijke groennorm van 75 m² per woning. Daarbij is het belangrijk dat het groen ruimtelijk goed verspreid is. Dat je de groenvoorzieningen

binnen 500 meter van je woning lopend kunt bereiken. En dat er verschillende soorten groen zijn.

In Rotterdam is er 78,8 m² groen per woning beschikbaar. Ook heeft het grootste deel van de bewoners binnen 500 meter beschikking over een groengebied. Er is dus kwantitatief voldoende groen. Dat klinkt positief. Maar het groen is voornamelijk geconcentreerd in grootschalige parken en bossen.

Een uitnodigende omgeving – zoals groen – stimuleert tot beweging in de vorm van wandelen, joggen en fietsen. (TNO 2004).

Groen vergemakkelijkt het sociaal contact bij kinderen en daarmee hun sociale ontwikkeling (Gezondheidsraad en RMNO 2004).

Natuurlijk groen heeft een positieve invloed op herstel van stress en aandachtsmoeheid, zelfs zicht op stedelijke natuur is daarbij al voldoende (Gezondheidsraad en RMNO 2004, Van den Berg & Van den Berg 2001).
Groen heeft een gunstige invloed op de concentratie en zelfdiscipline (Gezondheidsraad en RMNO 2004).
Groen heeft een positief effect op geluid en (lucht)vervuiling. Groen kan bijdragen aan geluidssanering door dempen en verstrooien van lawaai. Groen absorbeert fijn stof en kan daarmee onder bepaalde condities bijdragen aan de luchtkwaliteit (Bruse e.a. 2002, Wesselius e.a. 2004).
Kinderen moeten in de stad nog insecten als torretjes, vlinders, lieveheersbeestjes, e.d. kunnen vinden. Bloemen en kleuren zien, en ruiken, plukken, anders hebben zij geen begrip meer van enige ecologische principes (http://www.aeneas.nl/toolkit/toolkit/06_Stedelijke_Ecologie.htm).
Kinderen moeten een plekje voor zichzelf kunnen creëren in de openbare ruimte (boomhut, ‘fort’, etc.) (http://www.aeneas.nl/toolkit/toolkit/06_Stedelijke_Ecologie.htm).

Terwijl er in de wijken en de straten vooral veel prikstruiken staan. Het is meer kijkgroen dan inspirerend groen of groen waar je op kunt spelen. De volgende randvoorwaarden gaan dan ook om bespeelbaar groen.

De randvoorwaarden voor bespeelbaar groen:
- Bomen met seizoensbeleving (bloesem, vruchtdragend, bladverkleuring) en klimbomen;
- Grasvelden en bespeelbaar groen (geen prikkende struiken en bosjes, maar klimbomen);
- Groene schoolpleinen: verhouding verhard:groen = 2:1 bij schoolpleinen groter dan 300 m^2.
- Bomen, vlakgroen en bossages worden in de Monitor Kindvriendelijke Wijken gemeten

Drempelruimte

jonge kinderen spelen graag dicht bij huis en hun ouders. Bij een huis dat direct aan de straat gebouwd is, stapt een kind abrupt van het veilige, rustige huis in de drukke, openbare ruimte. Een overgangsstrook of drempelruimte tussen woning en straat helpt die overgang te verzachten. Het gaat dan over eenvoudige ingrepen als een bankje op de stoep, een zitmuurtje, een afdakje of een geveltuin. Een wisselende invulling geeft afwisseling in de straat en versterkt het onderscheid tussen de woningen. Hierdoor kunnen kinderen hun huis beter herkennen. Niet alleen de kinderen, ook de ouders zullen gebruik maken van de drempelruimte. Deze draagt bij aan de levendigheid op straat, de veiligheid en de sociale contacten.

De randvoorwaarden voor drempelruimte:
- Bij nieuwbouw moet de ruimte tussen de voordeur en de openbare ruimte standaard vorm krijgen.
- Bij bestaande woningbouw zonder voortuin en in stadswijken met voldoende brede stoepen (minimaal 3 meter), moet het gebruik van de stoep gestimuleerd worden.

De drempelruimte sluit en vult aan op de speelruimtenorm. Een drempelruimte kan maximaal 1,20 meter breed zijn.

Facilitering van een drempelruimte bij bestaande bouw:
De locatie bepaalt welke mogelijkheden er zijn voor een drempelruimte. Aan een drukke verkeersweg fungeert een drempelruimte meer als buffer, terwijl aan een rustige woonstraat veel contact met de openbare ruimte en met andere kinderen en inwoners mogelijk is. De ruimte voor een zuidgevel biedt weer meer mogelijkheden dan de ruimte voor een noordgevel. Zoals bij elke ruimte, bepaalt het evenwicht tussen vormentaal, materiaal, maatverhouding en kleur de sfeer en het gebruik. Belangrijk is daarom om in een programma van eisen helder te omschrijven wat de verwachtingen zijn ten aanzien van het gebruik en het beheer van de drempelruimte.

Voorbeelden van ontwerpoplossingen
- geveltuin
- een bankje aan de gevel
- zitmuurtje
- scheidingsmuurtje tussen twee opritten (als zitmuurtje of als ‘net’ bij een balspel).
- afdak
- veranda
- kleine overkapping bij de deuropening (ook bij slechter weer een goede speelplek).
- een verhoogde begane grond van maximaal een halve verdieping (de inkijk is minimaal, terwijl het contact met de straat behouden blijft)

3. Voorzieningen

Voorzieningen in een wijk – zoals winkels, een sportclub en scholen - worden door ouders en kinderen erg gewaardeerd. Ze dragen bij aan een levendige en duurzame wijk. Voor ouders is de aanwezigheid van een basisschool in een wijk een belangrijke voorwaarde bij de keuze van een plek om te wonen. Brede Scholen hebben daarbij vaak de voorkeur omdat die ook activiteiten buiten school en buiten schooltijd aanbieden.

Een Brede School categorie 3 biedt een wijkarrangement aan. De Brede School werkt met de andere scholen en de maatschappelijke partners in de wijk aan een activiteitenprogramma dat deels gezamenlijk is. De schooltijd wordt met 6 uur per week verlengd. Voor de ondersteuning en begeleiding van de activiteiten op school wordt een Brede School medewerker ingezet. Voor het gezamenlijke deel wordt op wijkniveau gemakeld en geschakeld.

Een Brede School categorie 4 biedt een dagarrangement aan. De Brede School werkt samen met andere scholen en maatschappelijke partners in de wijk aan een activiteitenprogramma, verplicht voor alle leerlingen vanaf groep 3. De schooltijd wordt met 6 uur per week verlengd. De school neemt deel aan het Lekker Fit programma van Sport en Recreatie. Naast het verplichte deel werkt de school met de andere scholen in de wijk aan een gezamenlijk facultatief activiteitenprogramma.

Niet alleen de school zelf, ook een veilige schoolomgeving en een goede bereikbaarheid zijn van belang als kindvriendelijke voorzieningen.

De randvoorwaarden voor voorzieningen:
Minimaal één Brede School Categorie 3 of 4 inclusief een veilige schoolomgeving per wijk.

Een Brede School van deze categorieën biedt een gratis wijk- of dagarrangement aan, zodat naast een goede opleiding ook sport, spel en ontspanning voor ieder kind in de wijk bereikbaar zijn.

Onder een veilige schoolomgeving verstaan we de inrichting van het schoolplein en de bereikbaarheid. Dit zijn de randvoorwaarden voor de schoolomgeving:

- De verhouding tussen verhard plein en groen op schoolpleinen (met name in stadswijken) = 2 : 1, waarbij het verharde deel een oppervlakte heeft van tenminste 300 vierkante meter;
- Veilige schoolomgeving en route (actieplan loopt via afdeling Verkeer&Vervoer van dS+V en is een combinatie van fysieke maatregelen, beleid (parkeren op afstand) en educatie (ouders en kind)).

Voor de afmetingen van schoolpleinen bestaat een norm van minimaal 3 vierkante meter per leerling en een totaal minimum van 300 vierkante meter. Voor de inrichting van de buitenruimte bestaan – buiten eisen voor wat betreft de toegankelijkheid en de bereikbaarheid voor bijvoorbeeld de brandweer - vrijwel geen voorwaarden.
Scholen spelen een belangrijke sociale rol in de wijk. De kinderopvang is er geregeld en er zijn activiteiten voor leerlingen en ouders buiten de lesuren. Het schoolplein wordt daardoor intensief gebruikt, door steeds meer kinderen. De grootte en inrichting van de buitenruimte bij scholen zijn dus van groot belang. Daarbij moet niet alleen naar de minimale normen voor afmetingen en bereikbaarheid worden gekeken, maar ook naar de praktische noodzaak.

Voor de inrichting van schoolpleinen zijn verschillende invullingen mogelijk, afhankelijk van het type wijk en de mogelijkheden in de buurt. Voorbeelden zijn: sportpleinen, schoolzones, tuintjes, etc. Om meer speelruimte te creëren in de wijken, kunnen schoolpleinen omgebouwd worden tot (groene) buurtpleinen.

4. Routes

een kindvriendelijk netwerk in de wijk maakt het mogelijk dat kinderen zelfstandig de stad kunnen ontdekken en gebruiken. De actieradius van een kind – en daarmee de zelfstandigheid – neemt enorm toe met de aanwezigheid van een goed en veilig netwerk. Kinderen leggen de route naar school vaak spelend af. Goede veiligheid is daarom extra belangrijk. Vooral als ouders hun kinderen zelfstandig naar school willen laten gaan.

Veiligheid omvat zowel verkeersveiligheid als sociale veiligheid.

- Verkeersveiligheid: een goede ontsluiting en verkeerscirculatie (weren van doorgaand verkeer, straten met een keerpunt), een duidelijke categorisering van wegen, aansluiting op het netwerk van 30 km wegen, snelheidsremmende maatregelen.
- Sociale veiligheid: zo min mogelijk blinde gevels aan de openbare ruimte, aanwezigheid en passage van mensen, duidelijke structuur en overzicht van de openbare ruimte, mogelijkheid om alternatieve routes te nemen, publieke functies op strategische plaatsen, etc.

Veilige schoolroutes leveren een belangrijke bijdrage aan een kindvriendelijk netwerk. Met aparte bestrating of speciale staptegels kan zo'n route, een extra en speels accent krijgen. Het creëren van veilige schoolroutes sluit aan bij de toolkit van de Rotterdamse Stijl.
Kruisingen moeten zodanig worden ingericht dat kinderen voorrang krijgen op auto's en fietsers. Als de route ook nog eens langs leuke spellocaties loopt, wordt die extra aantrekkelijk.

Om in elke wijk een kindvriendelijk netwerk te kunnen maken, moet aan een randvoorwaarde worden voldaan:
Stoepen van minimaal drie meter breed aan minstens één zijde (liefst de zonzijde) van iedere straat.

Het basispakket in de praktijk

Bouwstenen als graadmeter

Het basispakket vormt de graadmeter van kindvriendelijkheid voor de Rotterdamse wijken. Door wijken te testen op de vier bouwstenen, wordt snel duidelijk waar ze wel en niet scoren op het gebied van kindvriendelijke inrichting. De kansen en uitdagingen die daaruit naar voren komen, vormen de basis voor het uitvoeren van verbeteringsplannen.

Algemene conclusies van het basispakket:

- De methode leent zich prima voor zowel bestaande wijken als voor nieuw te bouwen wijken. De opgaven en kansen komen met de toets goed in beeld. Zowel kwalitatief als kwantitatief (toevoegen 100 meter brede stoep, toevoegen één Brede School, toevoegen drie oversteken, etc.).
- Herstructureringswijken die gefaseerd worden aangepakt, zijn moeilijker te toetsen omdat het eindbeeld ontbreekt.
- De methode is goed te gebruiken om prioriteiten te stellen in de opgaven. Per wijk blijkt duidelijk wat de grootste opgave is: de woningen, de buitenruimte, het netwerk of de voorzieningen. De ene bouwsteen is niet noodzakelijk urgenter dan de andere, het gaat om een integraal pakket.
- Omdat het om een totaalplaatje gaat, kunnen overmaat en gebreken elkaar soms compenseren. Zo kan een wijk met een overmaat aan buitenruimte in de privésfeer, hierin compensatie vinden voor bijvoorbeeld het ontbreken van openbare buitenruimte.
- Bij nieuwe wijken kan het vestigen van een Brede School bij de start van de wijk als aanjager dienen voor de verdere ontwikkeling van de wijk.
- Bij de programmering van verbetering kan men onderscheid maken in snel uit te voeren projecten en projecten met een lange adem. Snel uit te voeren projecten zijn bijvoorbeeld de aanpak van schoolpleinen, het creëren van speel- en drempelruimte en het vormen van speelstraten. Projecten met een lange adem hebben betrekking op de fundamentele aanpak van de woningvoorraad en de structurele aanpak van verbetering van de openbare ruimte.

Het projectteam

Het basispakket in de praktijk

Wijkscans

De negen wijkscans die volgen, geven een goed en gedetailleerd beeld van de toepassing van het basispakket. Voor alle negen wijken zijn de vier bouwstenen op plattegronden in kaart gebracht. Op verschillende kaartlagen is de norm voor en de daadwerkelijke aanwezigheid van brede stoepen, bespeelbaar groen, speelruimte, Brede Scholen categorie 3 en 4, netwerken, etc. ingetekend. Zo wordt zichtbaar wat de ontbrekende schakels in het netwerk zijn, waar nog speelplekken nodig zijn en van welke grootte, maar ook hoe het met de woningvoorraad gesteld is. Kwantitatief en kwalitatief dus. Tevens valt er uit de kaarten af te lezen wat de opgaven per wijk zijn om aan het basispakket voor een kindvriendelijke wijk te voldoen. Suggesties voor verbetering, zowel op de korte als de lange termijn, staan weer onder de noemer ‘kansen’.
De negen wijkscans sluiten aan bij de typologie van de ‘Rotterdamse Stijl’.

(Omdat de scans uitgevoerd zijn in 2008, kan de actuele situatie afwijken)

Laurenskwartier

De pagina hiernaast geeft een kort overzicht van een aantal indicatoren , waarmee we kunnen zien hoe de wijk er voor staat met betrekking tot gezinnen. We kijken hierbij naar de samenstelling van het woningaanbod, de woningdichtheid en of er koopwoningen aanwezig zijn. Verder is te zien of gezinnen zich in de wijk vestigen of verhuizen, hoeveel kinderen er wonen en in welke dichtheid

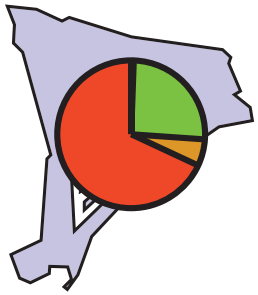

OPBOUW WONINGVOORRAAD

- Eengezinswoningen
- Appartementen >85m2 +lift
- Appartementen >85m2
- Appartementen <85m2

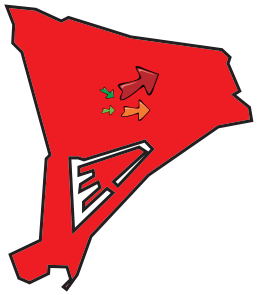

VESTIGING EN VERTREK

- vestigende gezinnen van buiten de stad
- vertrekkende gezinnen naar buiten de stad
- vestigende gezinnen vanuit de stad
- vertrekkende gezinnen binnen de stad

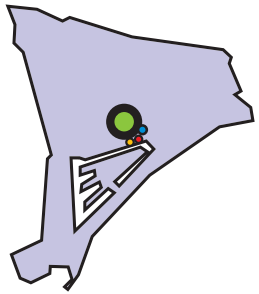

LEEFTIJDSCATEGORIE

- 0-4 jaar
- 5-8 jaar
- 9-12 jaar
- 13-17 jaar

44 won/ha

dun — dicht

WONINGDICHTHEID

-63 GEZINNEN

vertrek — vestiging

MIGRATIESALDO STAD IN & UIT

6 kind/ha

0 — 50/ha.

KINDDICHTHEID

7%

0% — 50%

BEVOLKING 0-18 JAAR

29%

0% — 100%

KOOPWONINGEN

Kansen

Opgaven

Laurenskwartier (centrum)

De bouwsteen wonen wordt qua appartementen redelijk goed ingevuld in het Laurenskwartier. Ongeveer één derde van de woningvoorraad bestaat uit gezinsvriendelijke appartementen. Er zijn geen eengezinswoningen. Wat betreft de voorzieningen voldoet deze wijk.

Er zijn vele extra's die - hoewel buiten de randvoorwaarden van de bouwsteen - heel leuk zijn, zoals de bibliotheek, de markt en winkels. Maar op de bouwstenen openbare ruimte en routes scoort deze wijk een dikke onvoldoende. In een centrumwijk komen uiteraard zoveel belangen, functies en doelgroepen samen dat de vraag rijst of een dergelijke wijk wel geheel aan het basispakket zou moeten - dan wel kunnen - voldoen.

Analyse/opgaven

openbare ruimte:
De speelruimtenorm voldoet niet. Er moeten twee speelplekken van minimaal 1000 m2 worden toegevoegd en één speelplek van minimaal 5000 m2.
Er is geen of nauwelijks bespeelbaar groen aanwezig.
Er zijn geen drempelruimtes.

Routes:
Het netwerk is redelijk in orde. Er mist 280 meter brede stoep.

Kansen

- De ruimte zit aan de randen: Meent, Binnenrotte en Rotte. De Binnenrotte kan groener gemaakt worden. Er liggen mogelijkheden voor brede stoepen aan de kade. Er kan een groene ruimte worden gecreëerd op de St. Jacobsplaats;
- Zomerprogrammering op de Binnenrotte kan voor een tijdelijke speelplek zorgen.

Oude Noorden

De pagina hiernaast geeft een kort overzicht van een aantal indicatoren , waarmee we kunnen zien hoe de wijk er voor staat met betrekking tot gezinnen. We kijken hierbij naar de samenstelling van het woningaanbod, de woningdichtheid en of er koopwoningen aanwezig zijn. Verder is te zien of gezinnen zich in de wijk vestigen of verhuizen, hoeveel kinderen er wonen en in welke dichtheid

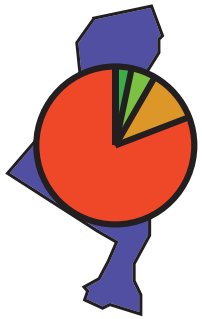

OPBOUW WONINGVOORRAAD

- Eengezinswoningen
- Appartementen >85m2 +lift
- Appartementen >85m2
- Appartementen <85m2

VESTIGING EN VERTREK

- vestigende gezinnen van buiten de stad
- vertrekkende gezinnen naar buiten de stad
- vestigende gezinnen vanuit de stad
- vertrekkende gezinnen binnen de stad

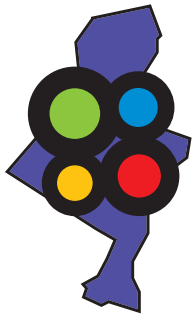

LEEFTIJDSCATEGORIE

- 0-4 jaar
- 5-8 jaar
- 9-12 jaar
- 13-17 jaar

80 won/ha

dun — dicht

WONINGDICHTHEID

-54 GEZINNEN

vertrek — vestiging

MIGRATIESALDO STAD IN & UIT

37 kind/ha

0 — 50/ha.

KINDDICHTHEID

22%

0% — 50%

BEVOLKING 0-18 JAAR

16%

0% — 100%

KOOPWONINGEN

Kansen

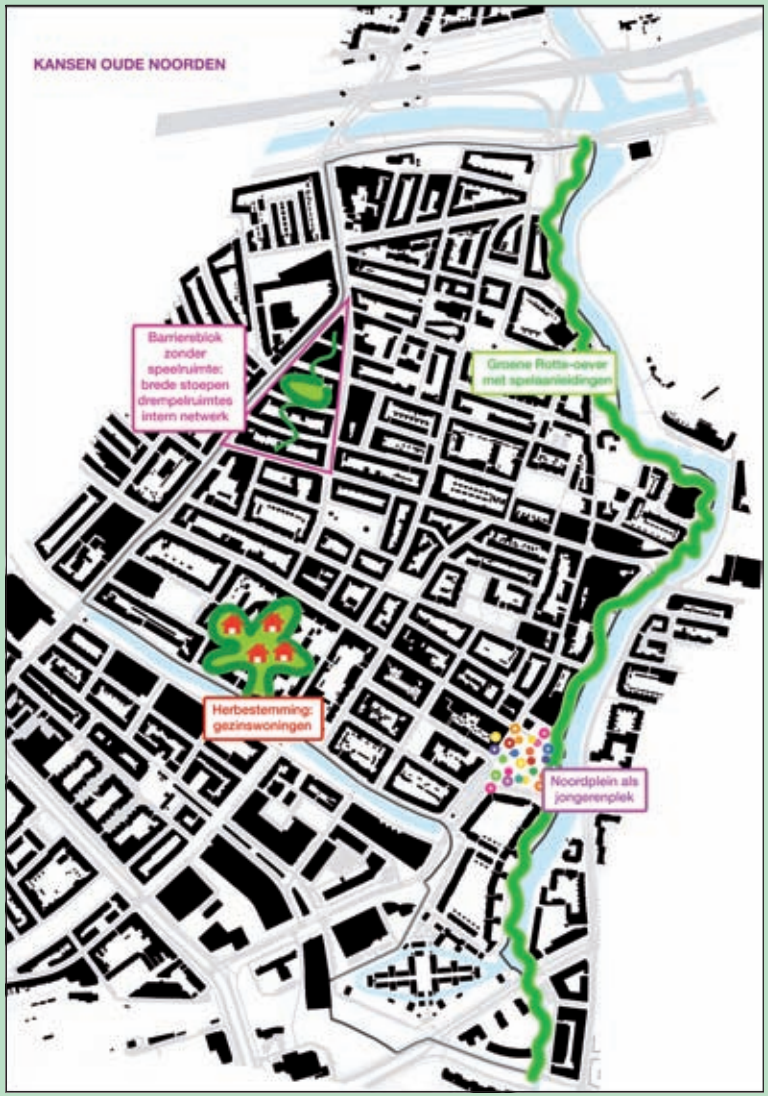

Opgaven

Oude Noorden (stadswijk)

De grootste opgave in het Oude Noorden ligt - zoals bij alle stadswijken – bij de woningvoorraad. Ook hier is minder dan 10% van de woningvoorraad kindvriendelijk. Het type woningen dat aanwezig is, leent zich wel voor samenvoegingen. De openbare ruimte mist een aantal speelplekken en bespeelbaar groen. Ook in het routenetwerk mist er een aantal schakels. Er zijn wel ruim voldoende voorzieningen.

Analyse/opgaven

wonen:
Er zijn te weinig kindvriendelijke woningen.

Openbare ruimte:
De speelruimtenorm voldoet niet. Er zijn negen speelplekken van minimaal 1000 m2 nodig.
Er moet meer bespeelbaar groen komen.

Routes:
Het netwerk laat een aantal gaten zien. Er is 1300 strekkende meter brede stoep nodig.

Kansen

- De diversiteit van de huidige woningvoorraad maakt samenvoeging tot grotere woningen kansrijk;
- De Rotterand groen en kindvriendelijk maken;
- Het Noordplein kindvriendelijk inrichten en er evenementen voor kinderen organiseren;
- Drempelruimtes creëren;
- Herbestemming gevangenis met gezinsvriendelijke woningen.

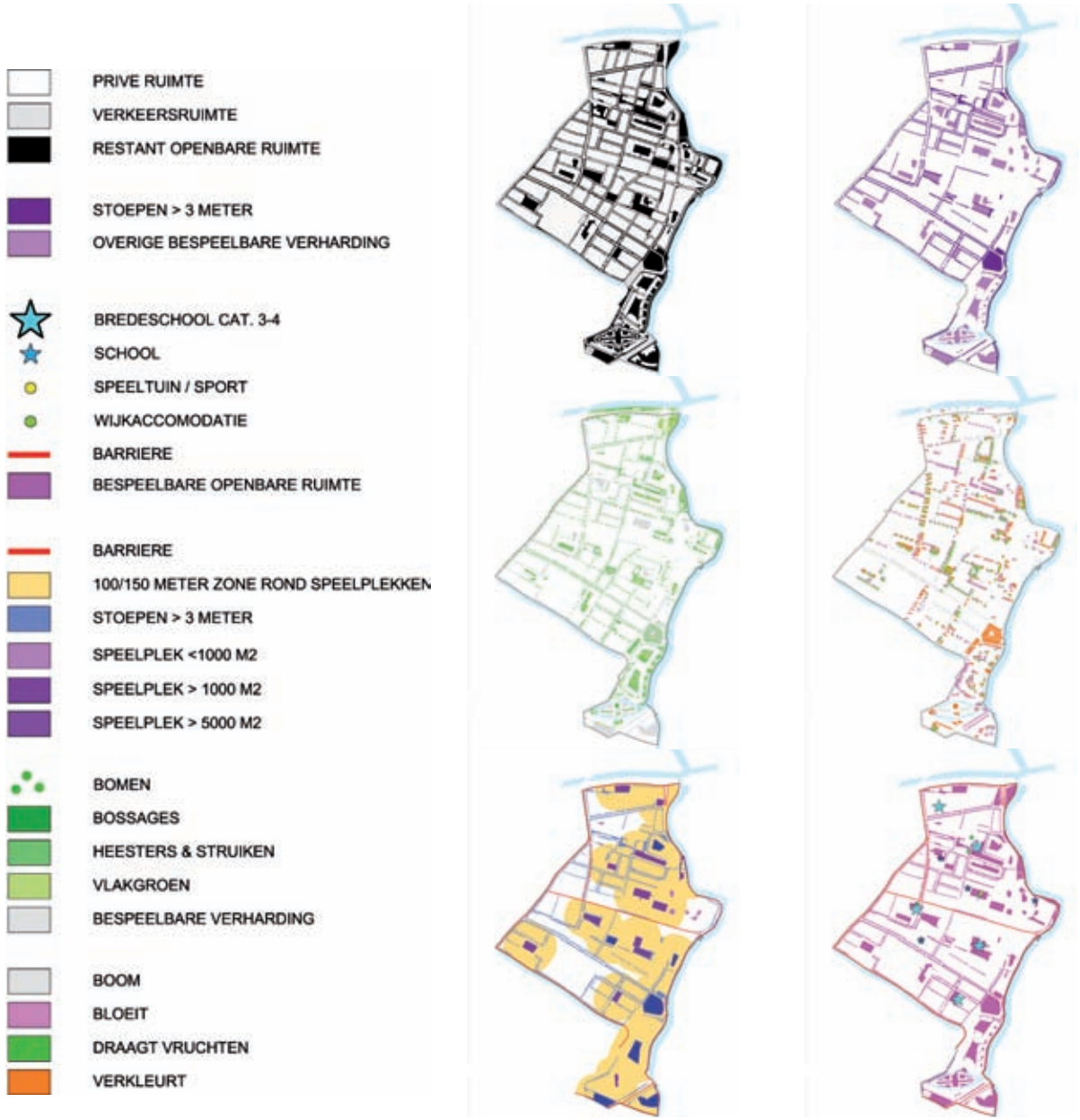

Tarwewijk

De pagina hiernaast geeft een kort overzicht van een aantal indicatoren , waarmee we kunnen zien hoe de wijk er voor staat met betrekking tot gezinnen. We kijken hierbij naar de samenstelling van het woningaanbod, de woningdichtheid en of er koopwoningen aanwezig zijn. Verder is te zien of gezinnen zich in de wijk vestigen of verhuizen, hoeveel kinderen er wonen en in welke dichtheid

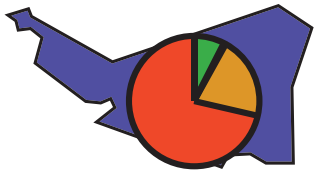

OPBOUW WONINGVOORRAAD

- Eengezinswoningen
- Appartementen >85m2 +lift
- Appartementen >85m2
- Appartementen <85m2

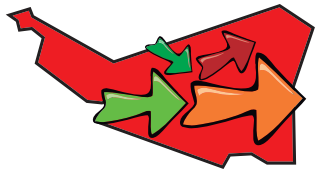

VESTIGING EN VERTREK

- vestigende gezinnen van buiten de stad
- vertrekkende gezinnen naar buiten de stad
- vestigende gezinnen vanuit de stad
- vertrekkende gezinnen binnen de stad

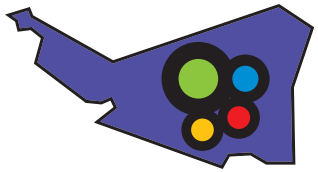

LEEFTIJDSCATEGORIE

- 0-4 jaar
- 5-8 jaar
- 9-12 jaar
- 13-17 jaar

78? won/ha

dun — dicht

WONINGDICHTHEID

-46 GEZINNEN

vertrek — vestiging

MIGRATIESALDO STAD IN & UIT

30 kind/ha

0 — 50/ha.

KINDDICHTHEID

23%

0% — 50%

BEVOLKING 0-18 JAAR

25%

0% — 100%

KOOPWONINGEN

Kansen

Opgaven

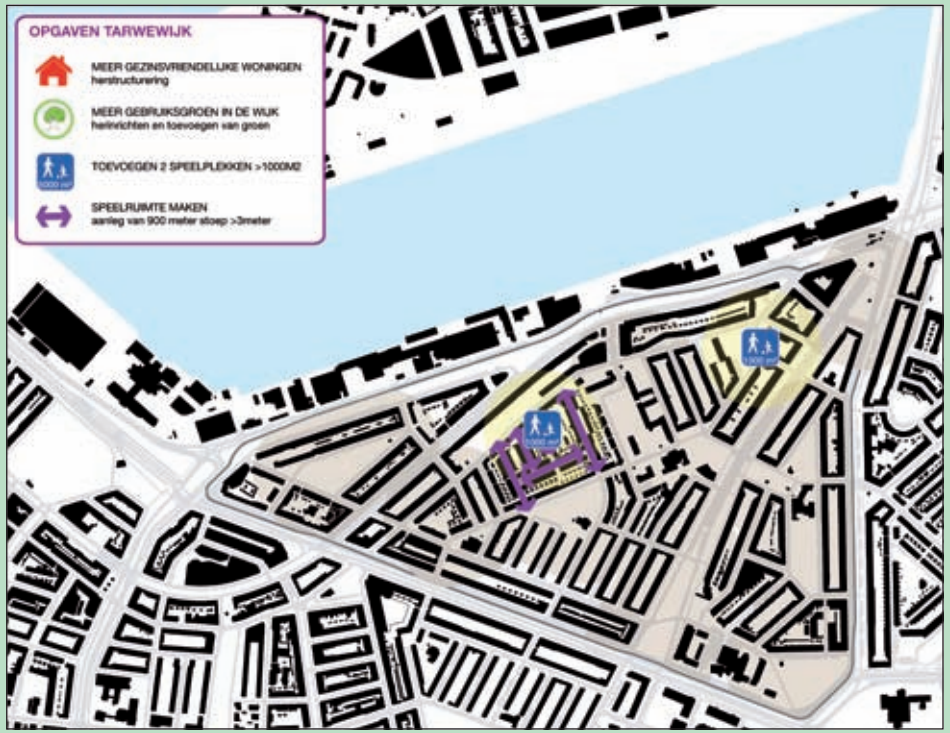

Tarwewijk (stadswijk)

De grootste opgave in de Tarwewijk ligt - zoals bij alle stadswijken – bij de woningvoorraad. In de Tarwewijk is minder dan 10% van de woningvoorraad kindvriendelijk. Van de onderzochte stadwijken is de speelruimtenorm in deze wijk het beste ingevuld, hoewel ook nog niet volledig. Er is een grotere opgave in het bespeelbare groen en in de routes. Dit laatste punt is lastig in te vullen omdat er weinig ruimte is om de stoepen te verbreden. Er zijn wel voldoende voorzieningen.

Analyse/opgaven

wonen:
De woningvoorraad is niet kindvriendelijk en ontoereikend voor de hoeveelheid gezinnen.

Openbare ruimte:
De speelruimtenorm voldoet nog niet. Er moeten vier speelplekken van minimaal 1000 m2 worden toegevoegd en één van 5000 m2.
Het bespeelbaar groen is ontoereikend.

Routes:
Het netwerk vereist nog 900 meter brede stoep.

Kansen

- de speeltuin openbaar en gratis maken;
- Er is een parkeeroverschot in het Noordoosten van de Tarwewijk. Is dit misschien in te ruilen voor groen?
- Een jongerenplek bij de Maasoever creëren voor sport en/of recreatie (groen en goed verbonden);
- Er zijn mogelijkheden voor drempelruimtes door de aanwezigheid van brede stoepen;
- Groene speelroute met ‘doegroen’ dwars door de wijk;
- Overdekt buitenspelen onder de metrobaan.

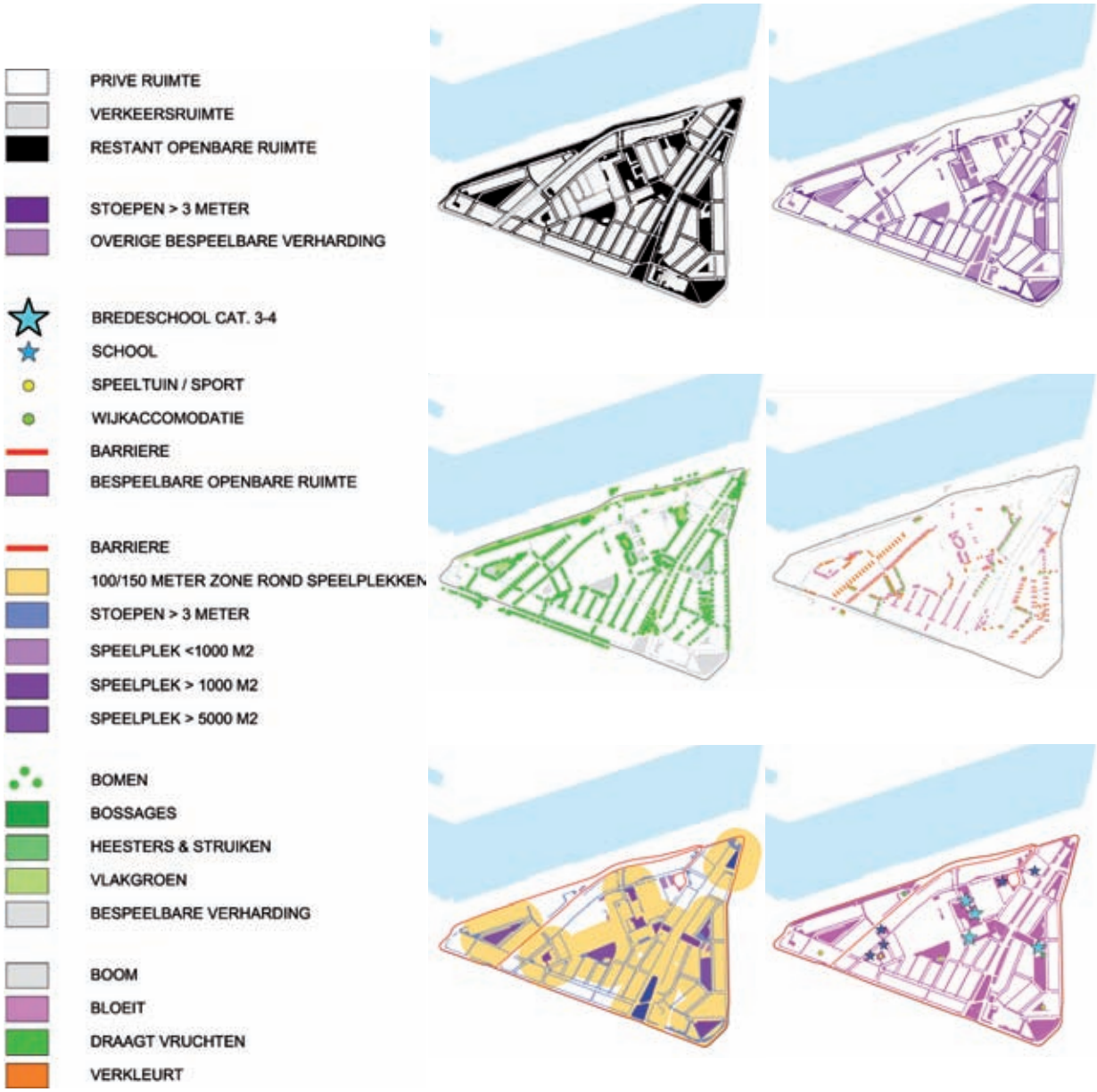

Kralingen West

De pagina hiernaast geeft een kort overzicht van een aantal indicatoren , waarmee we kunnen zien hoe de wijk er voor staat met betrekking tot gezinnen. We kijken hierbij naar de samenstelling van het woningaanbod, de woningdichtheid en of er koopwoningen aanwezig zijn. Verder is te zien of gezinnen zich in de wijk vestigen of verhuizen, hoeveel kinderen er wonen en in welke dichtheid

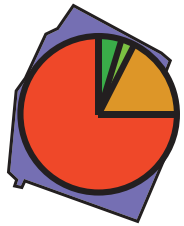

OPBOUW WONINGVOORRAAD

- Eengezinswoningen
- Appartementen >85m2 +lift
- Appartementen >85m2
- Appartementen <85m2

VESTIGING EN VERTREK

- vestigende gezinnen van buiten de stad
- vertrekkende gezinnen naar buiten de stad
- vestigende gezinnen vanuit de stad
- vertrekkende gezinnen binnen de stad

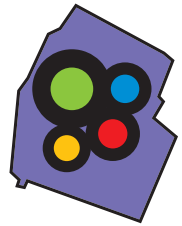

LEEFTIJDSCATEGORIE

- 0-4 jaar
- 5-8 jaar
- 9-12 jaar
- 13-17 jaar

79 won/ha

dun — dicht

WONINGDICHTHEID

-47 GEZINNEN

vertrek — vestiging

MIGRATIESALDO STAD IN & UIT

27 kind/ha

0 — 50/ha.

KINDDICHTHEID

18%

0% — 50%

BEVOLKING 0-18 JAAR

22%

0% — 100%

KOOPWONINGEN

Kansen

Opgaven

Kralingen West (stadswijk)

Ook in Kralingen West ligt bij de bouwsteen wonen de grootste opgave. Er zijn heel weinig eengezinswoningen, de meeste appartementen zijn kleiner dan 85 m2 en hebben geen lift. In Kralingen West is minder dan 10% van de woningvoorraad kindvriendelijk.
Een andere grote opgave betreft de speelruimte. Ook hier laat de toets op de norm veel gaten zien. Het bespeelbaar groen is zeer ongelijk verdeeld over de wijk. Met name het westelijk deel van de wijk is zeer stenig, waardoor men helemaal niet het gevoel krijgt zo dicht bij het Kralingse bos te wonen. De routes zijn over het algemeen in orde, waardoor er veel kansen zijn voor drempelruimtes.

Analyse/opgaven

Wonen:
Bij de bouwsteen wonen ligt de grootste opgave. De bestaande woningvoorraad is kindonvriendelijk. Daar zal men bij de herstructurering rekening mee moeten houden.

Openbare ruimte:
De speelruimtenorm voldoet niet. Er missen 12 speelplekken van minimaal 1000 m2.
Er is meer bespeelbaar groen nodig.

Routes:
Er is een veilige oversteek nodig op de Mecklenburglaan voor een betere toegang naar het Rozenburgpark. Er zijn vier barrièreblokken in deze wijk, dus de oversteken verdienen in het algemeen veel aandacht.

Kansen

- Het realiseren van drempelruimtes en speelstraten (straten die bijvoorbeeld één middag in de week gesloten zijn voor autoverkeer en waar kinderen dan over de volledige breedte van de straat kunnen spelen);
- Het creëren van een groene schoolas, inclusief een veilige schoolomgeving;
- Het beter bespeelbaar maken van het park aan de Vlietlaan;
- Het realiseren van verbindingen naar buiten (o.a. naar het Kralingse Bos);
- Wijkstallingsgarages kunnen het parkeren op straat verminderen en de openbare ruimte verbeteren. Op twee plekken zijn er kansen: Lusthofbuurt (gaat al van start) en Vlietlaan (kans voor de toekomst).

Molenlaankwartier

De pagina hiernaast geeft een kort overzicht van een aantal indicatoren , waarmee we kunnen zien hoe de wijk er voor staat met betrekking tot gezinnen. We kijken hierbij naar de samenstelling van het woningaanbod, de woningdichtheid en of er koopwoningen aanwezig zijn. Verder is te zien of gezinnen zich in de wijk vestigen of verhuizen, hoeveel kinderen er wonen en in welke dichtheid

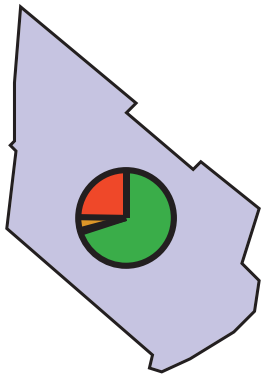

OPBOUW WONINGVOORRAAD

- Eengezinswoningen
- Appartementen >85m2 +lift
- Appartementen >85m2
- Appartementen <85m2

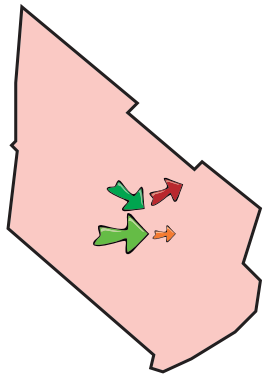

VESTIGING EN VERTREK

- vestigende gezinnen van buiten de stad
- vertrekkende gezinnen naar buiten de stad
- vestigende gezinnen vanuit de stad
- vertrekkende gezinnen binnen de stad

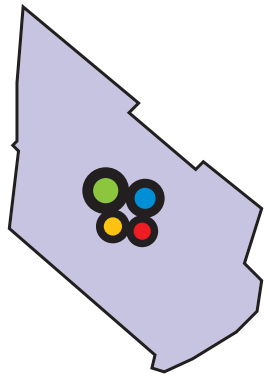

LEEFTIJDSCATEGORIE

- 0-4 jaar
- 5-8 jaar
- 9-12 jaar
- 13-17 jaar

16 won/ha

dun — dicht

WONINGDICHTHEID

-7 GEZINNEN

vertrek — vestiging

MIGRATIESALDO STAD IN & UIT

9 kind/ha

0 — 50/ha.

KINDDICHTHEID

25%

0% — 50%

BEVOLKING 0-18 JAAR

67%

0% — 100%

KOOPWONINGEN

Kansen

Opgaven

Molenlaankwartier (tuindorp)

Wat betreft de woningvoorraad is het Molenlaankwartier één van de meest gezinsvriendelijke wijken. Er is een zeer groot aandeel eengezinswoningen met ruime voor- en achtertuinen. De voortuinen kunnen er als drempelruimte fungeren. Met de privé buitenruimte is het dus dik in orde. Maar met de openbare ruimte is het minder goed gesteld. Er zijn veel te weinig openbare speelplekken en de stoepen zijn over het algemeen te smal. Wel loopt er soms langs de stoepen nog een fietspad, een groenstrook en dan pas de rijweg. In de Monitor Kindvriendelijke Wijken is het enige punt dat onvoldoende scoort in deze wijk de beschikbaarheid van speelplekken. Dit komt overeen met de toets.

Analyse/opgaven

Openbare ruimte:
De speelruimtenorm voldoet niet. Er ontbreken 11 speelplekken van minimaal
1000 m2 en één speelplek van 5000 m2.

Voorzieningen:
Er is geen Brede School categorie 3 of 4.

Routes:
In het grootste deel van de wijk ontbreken brede stoepen.

Kansen

- Het openstellen van de schoolpleinen en deze inrichten als ontmoetingspleinen in de wijk.

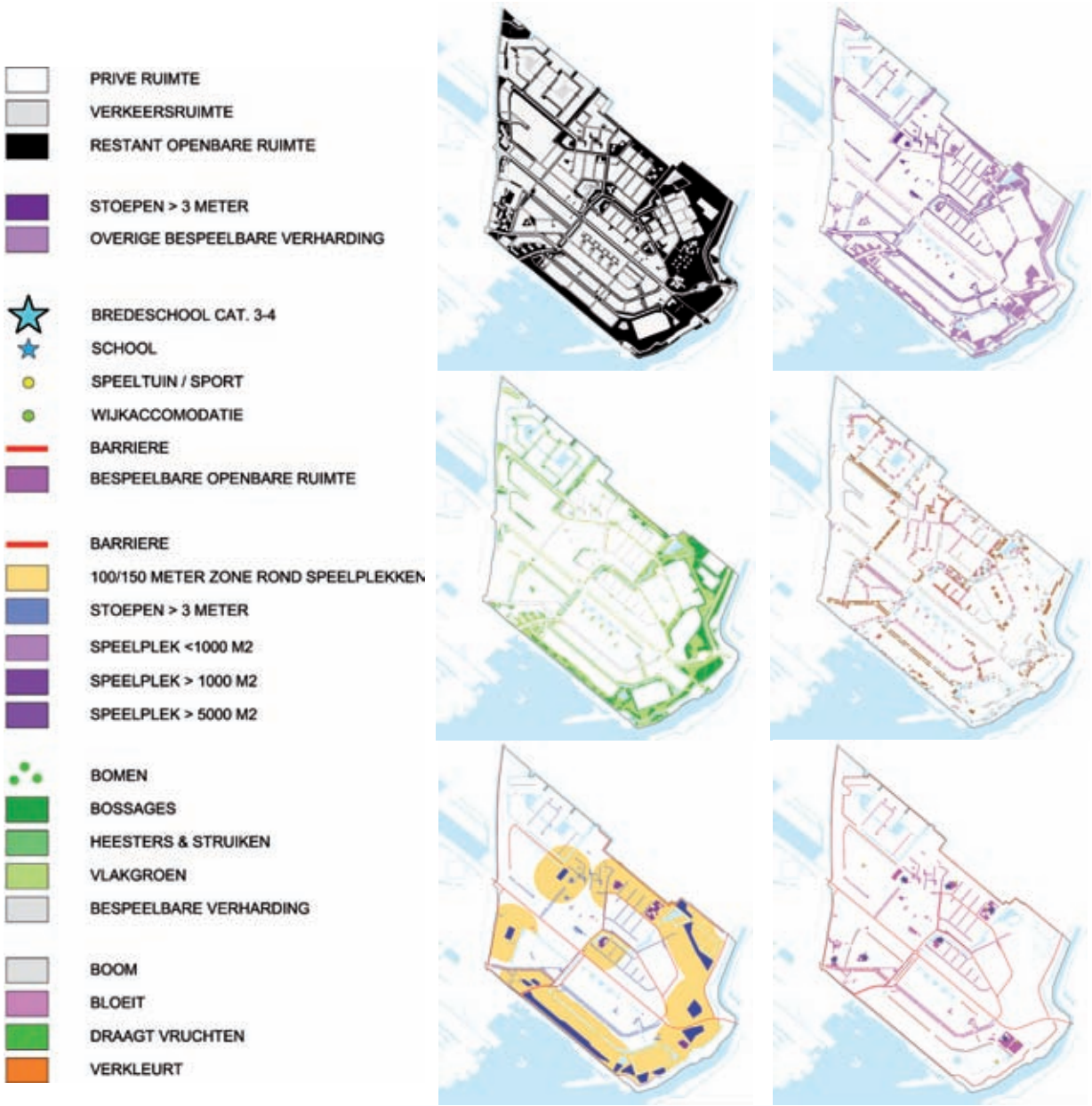

Groenenhagen-Tuinenhoven

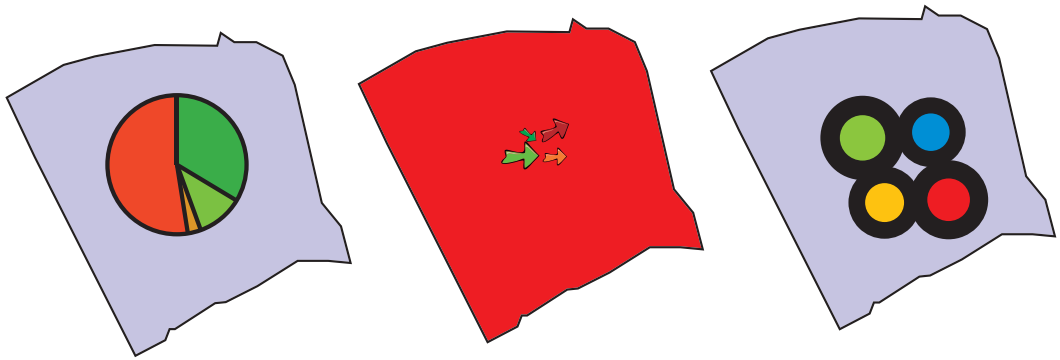

OPBOUW WONINGVOORRAAD
- Eengezinswoningen
- Appartementen >85m2 +lift
- Appartementen >85m2
- Appartementen <85m2

VESTIGING EN VERTREK
- vestigende gezinnen van buiten de stad
- vertrekkende gezinnen naar buiten de stad
- vestigende gezinnen vanuit de stad
- vertrekkende gezinnen binnen de stad

LEEFTIJDSCATEGORIE
- 0-4 jaar
- 5-8 jaar
- 9-12 jaar
- 13-17 jaar

23 won/ha

dun — dicht

WONINGDICHTHEID

-74 GEZINNEN

vertrek — vestiging

MIGRATIESALDO STAD IN & UIT

9 kind/ha

0 — 50/ha.

KINDDICHTHEID

20%

0% — 50%

BEVOLKING 0-18 JAAR

25%

0% — 100%

KOOPWONINGEN

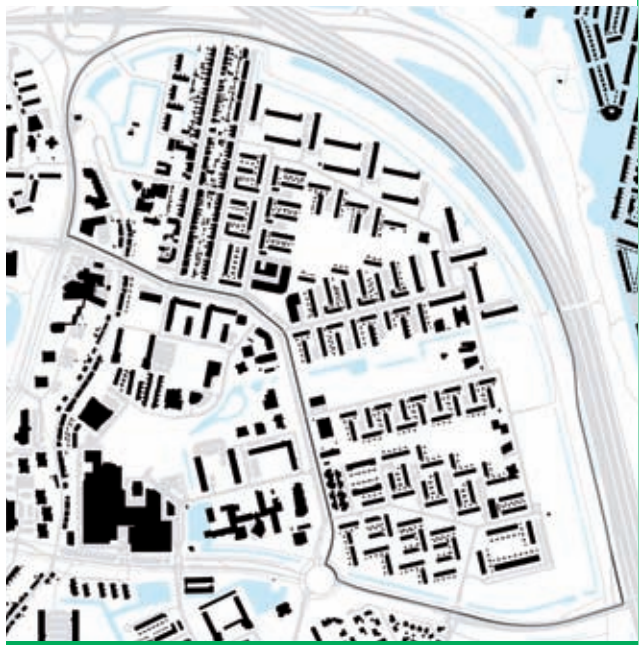

De pagina hiernaast geeft een kort overzicht van een aantal indicatoren , waarmee we kunnen zien hoe de wijk er voor staat met betrekking tot gezinnen. We kijken hierbij naar de samenstelling van het woningaanbod, de woningdichtheid en of er koopwoningen aanwezig zijn. Verder is te zien of gezinnen zich in de wijk vestigen of verhuizen, hoeveel kinderen er wonen en in welke dichtheid

Groenenhagen-Tuinenhoven (tuinstad)

Groenenhagen-Tuinenhoven is een na-oorlogse wijk waar grootschalige stadsvernieuwing plaats gaat vinden. De wijk zal zich de komende jaren transformeren. Dat maakt het lastig om de kansen te formuleren. De wijk doet zijn naam eer aan want er is heel veel bespeelbaar groen aanwezig. Ook de woningvoorraad bestaat voor ruim 50% uit kindvriendelijke woningen. Het voorzieningenniveau en het routenetwerk voldoen nog niet en behoeven meer aandacht.

Analyse/opgaven

Openbare ruimte:
Speelruimtenorm: Drie speelplekken van 1000 m^2 toevoegen.

Voorzieningen:
Er is geen Brede School categorie 3 of 4.

Routes:
Met name in het zuidelijke deel van de wijk ontbreken veel schakels in het netwerk.

Kansen

- Het combineren van openbaar groen en speelplekken;
- Een wijkcentrum voor jongeren.

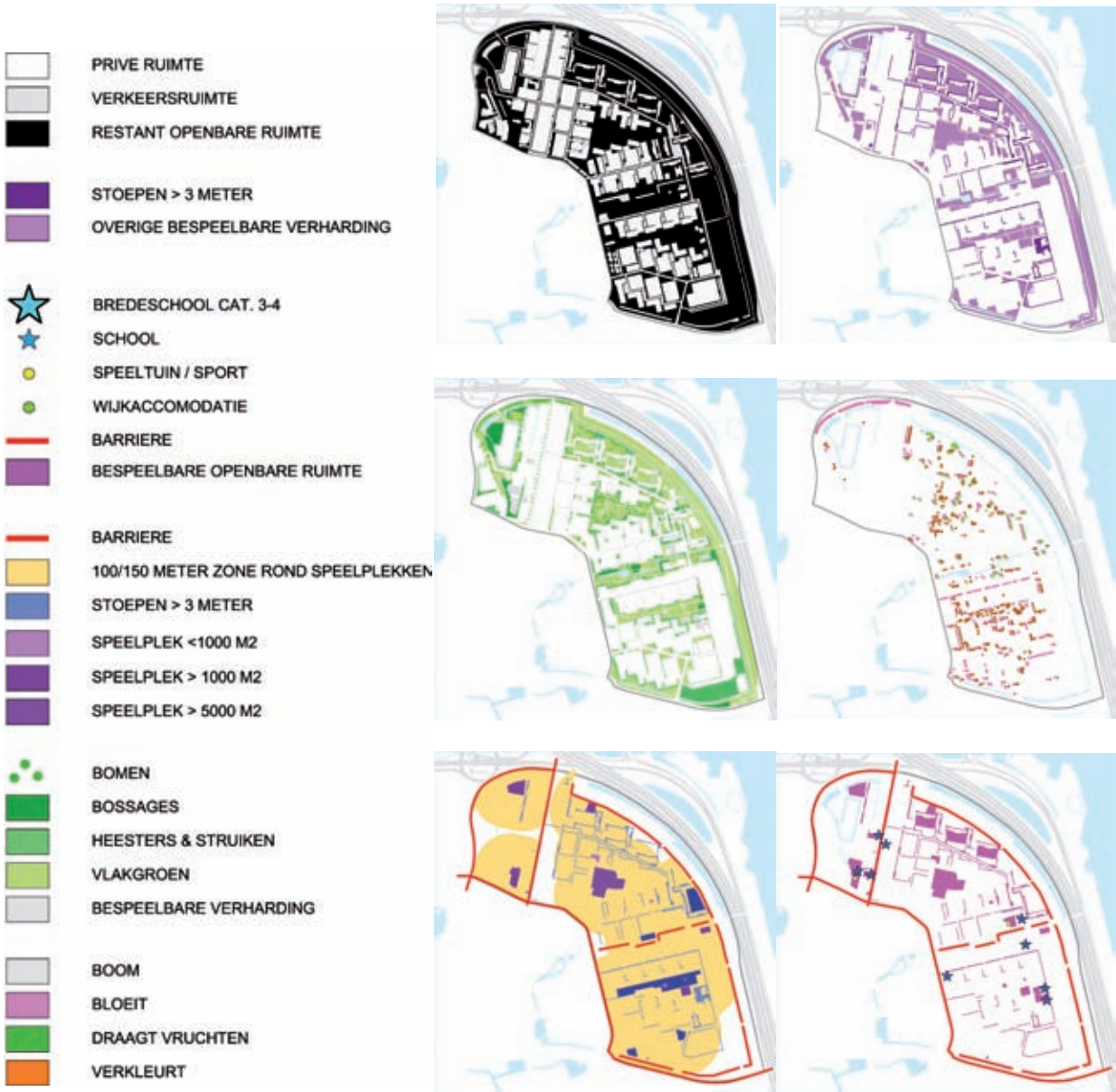

Nieuw Crooswijk

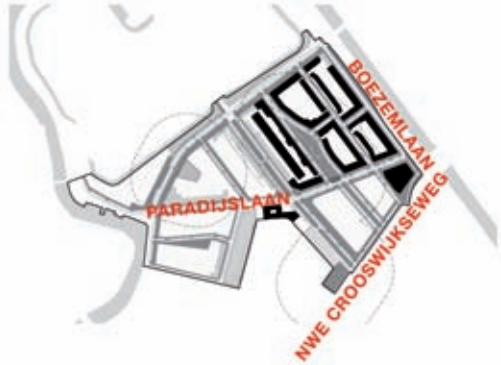

De pagina hiernaast geeft een kort overzicht van een aantal indicatoren , waarmee we kunnen zien hoe de wijk er voor staat met betrekking tot gezinnen. We kijken hierbij naar de samenstelling van het woningaanbod, de woningdichtheid en of er koopwoningen aanwezig zijn. Verder is te zien of gezinnen zich in de wijk vestigen of verhuizen, hoeveel kinderen er wonen en in welke dichtheid

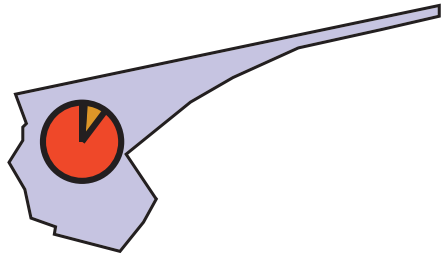

OPBOUW WONINGVOORRAAD

- Eengezinswoningen
- Appartementen >85m2 +lift
- Appartementen >85m2
- Appartementen <85m2

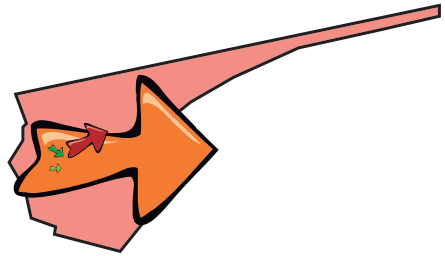

VESTIGING EN VERTREK

- vestigende gezinnen van buiten de stad
- vertrekkende gezinnen naar buiten de stad
- vestigende gezinnen vanuit de stad
- vertrekkende gezinnen binnen de stad

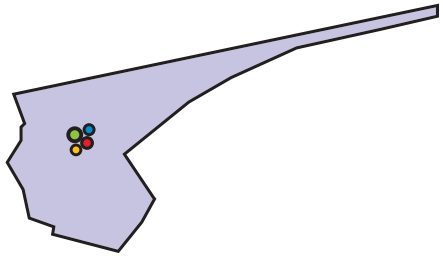

LEEFTIJDSCATEGORIE

- 0-4 jaar
- 5-8 jaar
- 9-12 jaar
- 13-17 jaar

? won/ha

dun — dicht

WONINGDICHTHEID

-21 GEZINNEN

vertrek — vestiging

MIGRATIESALDO STAD IN & UIT

7 kind/ha

0 — 50/ha.

KINDDICHTHEID

20%

0% — 50%

BEVOLKING 0-18 JAAR

?%

0% — 100%

KOOPWONINGEN

Kansen

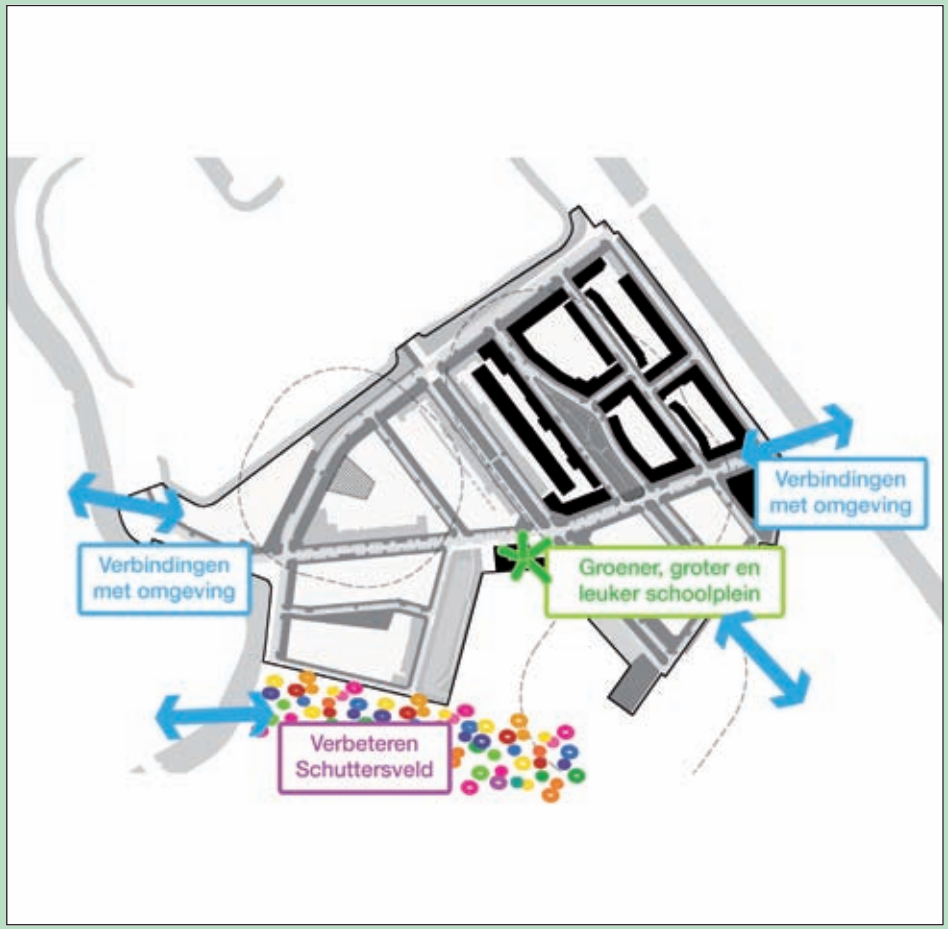

Opgaven

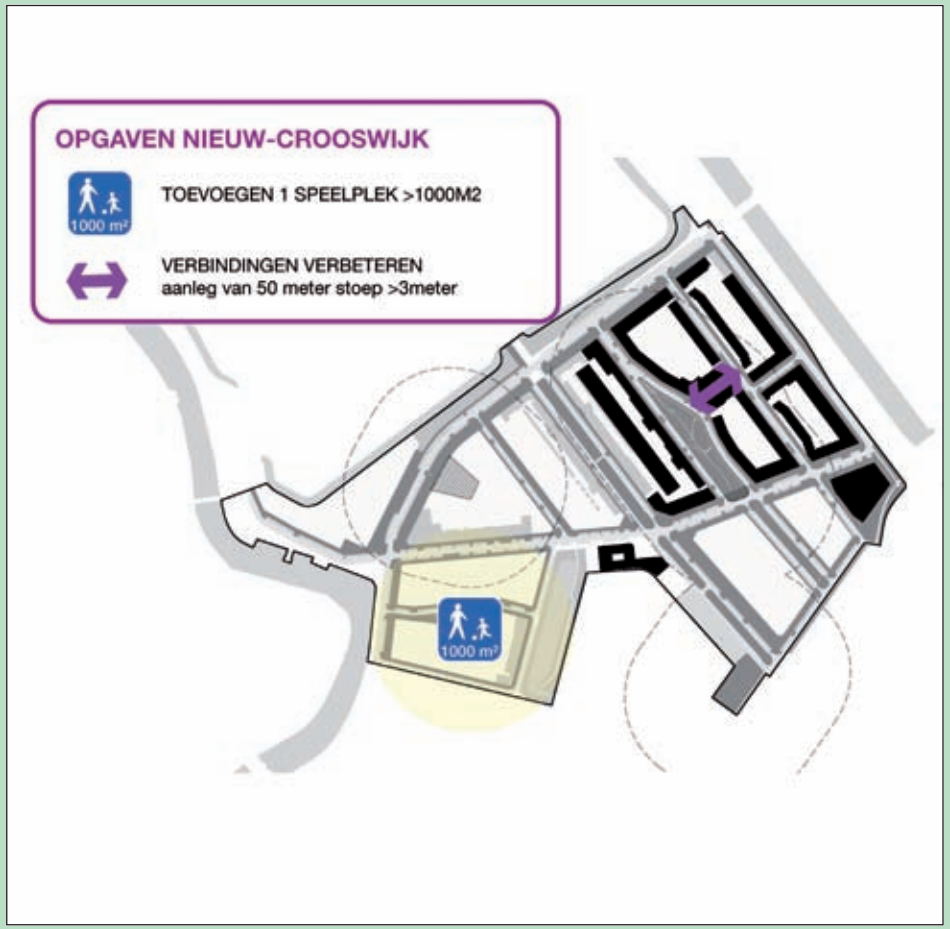

Nieuw Crooswijk (nieuwe wijk)

De herinrichting van Nieuw Crooswijk biedt grote kansen voor het realiseren van een kindvriendelijke wijk. Het wonen wordt goed ingevuld, met een mix van eengezinswoningen en ruime appartementen. Er zijn veel langzaam-verkeerroutes en brede stoepen. Er is voldoende bespeelbaar groen, de speelruimte-norm voldoet voor het grootste deel van de wijk en er is een Brede School categorie 3 of 4. Er zijn nog twee opgaven om het basispakket in Nieuw Crooswijk compleet te maken.

Analyse/opgaven

Openbare ruimte:
Er moet één speelplek van minimaal 1000 m2 worden toegevoegd.

Routes:
Er moet één verbinding in het netwerk worden toegevoegd. Het gaat om 53 strekkende meters brede stoep.

Kansen

- Het realiseren van een groener en groter/leuker schoolplein voor de Brede School in de wijk. Het is nu te klein en ziet er erg 'stenig' uit;
- Het leggen van verbindingen van binnen naar buiten en van buiten naar binnen;
- Het verbeteren van het Schuttersveld: met name de speeltuin (openbaar maken, bovenwijkse functie) en trapveld verbeteren;
- Het realiseren van een verbinding tussen water en spelen in de 'Strafhaven'.

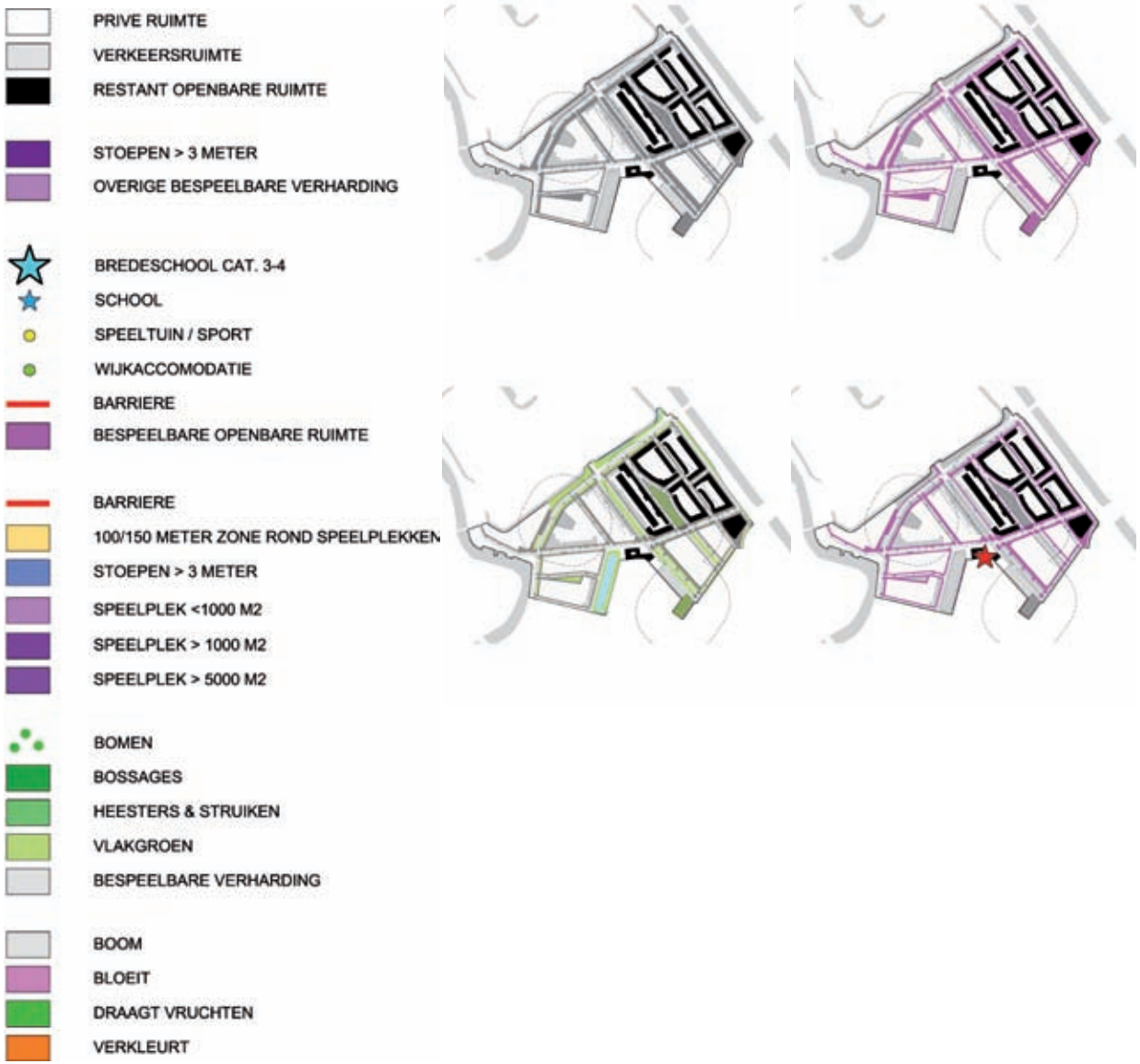

Zevenkamp

De pagina hiernaast geeft een kort overzicht van een aantal indicatoren , waarmee we kunnen zien hoe de wijk er voor staat met betrekking tot gezinnen. We kijken hierbij naar de samenstelling van het woningaanbod, de woningdichtheid en of er koopwoningen aanwezig zijn. Verder is te zien of gezinnen zich in de wijk vestigen of verhuizen, hoeveel kinderen er wonen en in welke dichtheid

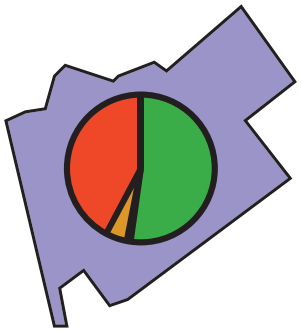

OPBOUW WONINGVOORRAAD

- Eengezinswoningen
- Appartementen >85m2 +lift
- Appartementen >85m2
- Appartementen <85m2

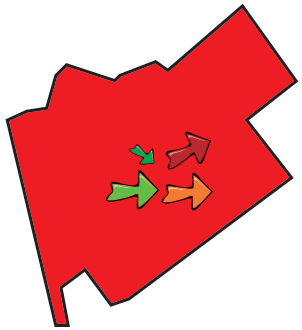

VESTIGING EN VERTREK

- vestigende gezinnen van buiten de stad
- vertrekkende gezinnen naar buiten de stad
- vestigende gezinnen vanuit de stad
- vertrekkende gezinnen binnen de stad

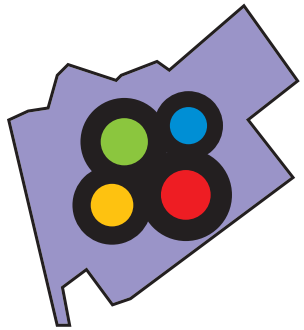

LEEFTIJDSCATEGORIE

- 0-4 jaar
- 5-8 jaar
- 9-12 jaar
- 13-17 jaar

33 won/ha

dun — dicht

WONINGDICHTHEID

-44 GEZINNEN

vertrek — vestiging

MIGRATIESALDO STAD IN & UIT

19 kind/ha

0 — 50/ha.

KINDDICHTHEID

23%

0% — 50%

BEVOLKING 0-18 JAAR

39%

0% — 100%

KOOPWONINGEN

Kansen

Opgaven

Zevenkamp (wijk na 1970)

Ruim de helft van de woningvoorraad in Zevenkamp is kind-vriendelijk, met een mix van eengezinswoningen en appartementen met lift. Zevenkamp wordt over het algemeen dan ook als een prettige gezinswijk ervaren. De bouwstenen openbare ruimte en routes vragen de grootste aandacht. Ook in deze wijk is voor een deel een bijzondere basisstructuur aanwezig, namelijk de woonerfconstructie. Woonerven tellen officieel niet mee in het basispakket, maar met een strikter parkeerbeleid, kan een deel van de benodigde speelruimte hier een plaats krijgen.

Analyse/opgaven

Openbare ruimte:
De speelruimtenorm voldoet niet. Er moeten 10 speelplekken van minimaal 1000 m2 worden toegevoegd.

Routes:
Het netwerk is gefragmenteerd. Er is behoefte aan veel strekkende meters brede stoep.

Kansen

- Het toevoegen van een Brede School in het zuidelijke deel van de wijk. Zevenkamp is een grote wijk, dus één Brede School is wat mager;
- Het gebruik van de woonerven om speelruimtes toe te voegen (parkeerbeleid handhaven);
- Het verbinden van de wijk met de Zevenhuizerplas;
- Het creëren van een groene as door het groen in Zuid en Noord te verbinden.
- Het realiseren van een ‘jong hart’ in de wijk: het Ambachtsplein als plek voor jongeren, ontmoeting en bedrijvigheid.

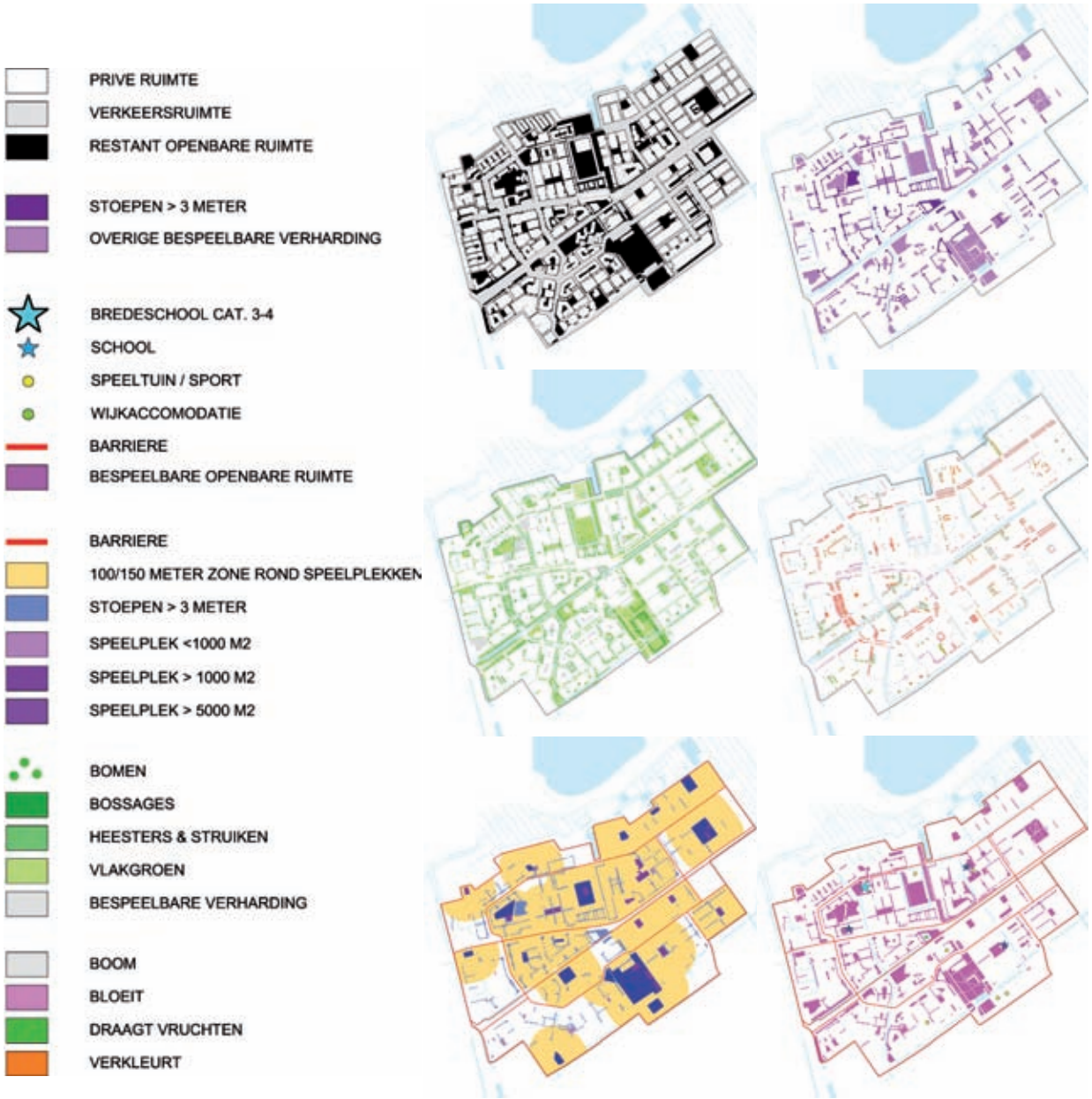

Parkstad / Afrikaanderwijk

De pagina hiernaast geeft een kort overzicht van een aantal indicatoren , waarmee we kunnen zien hoe de wijk er voor staat met betrekking tot gezinnen. We kijken hierbij naar de samenstelling van het woningaanbod, de woningdichtheid en of er koopwoningen aanwezig zijn. Verder is te zien of gezinnen zich in de wijk vestigen of verhuizen, hoeveel kinderen er wonen en in welke dichtheid

OPBOUW WONINGVOORRAAD

- Eengezinswoningen
- Appartementen >85m2 +lift
- Appartementen >85m2
- Appartementen <85m2

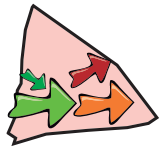

VESTIGING EN VERTREK

- vestigende gezinnen van buiten de stad
- vertrekkende gezinnen naar buiten de stad
- vestigende gezinnen vanuit de stad
- vertrekkende gezinnen binnen de stad

LEEFTIJDSCATEGORIE

- 0-4 jaar
- 5-8 jaar
- 9-12 jaar
- 13-17 jaar

78 won/ha

dun — dicht

WONINGDICHTHEID

-15 GEZINNEN

vertrek — vestiging

MIGRATIESALDO STAD IN & UIT

53 kind/ha

0 — 50/ha.

KINDDICHTHEID

27%

0% — 50%

BEVOLKING 0-18 JAAR

9%

0% — 100%

KOOPWONINGEN

Kansen

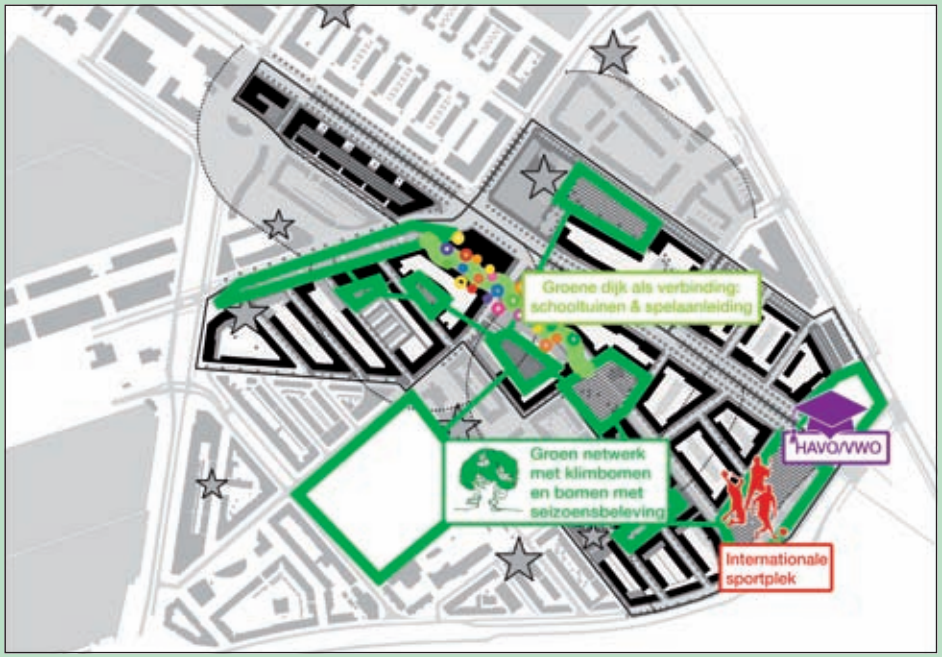

Opgaven

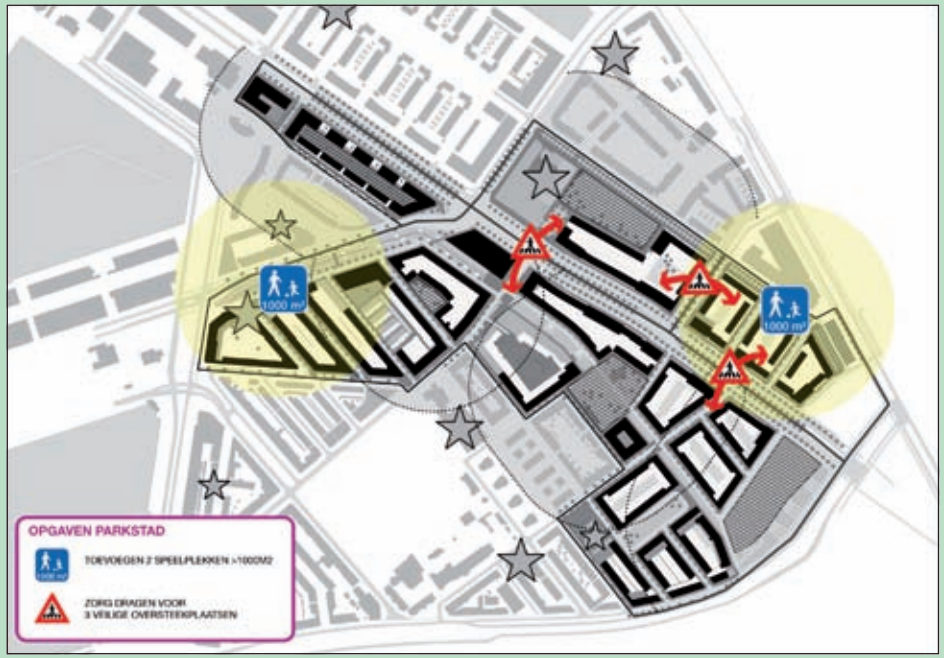

Parkstad / Afrikaanderwijk (nieuwe wijk)

Het stedenbouwkundig ontwerp voor de nieuwe wijk Parkstad biedt grote kansen voor het realiseren van een fantastische, kindvriendelijke wijk.
Het basispakket voor wonen voldoet prima, met een mooie mix van eengezinswoningen en kindvriendelijke appartementen. Ook qua voorzieningen voldoet de wijk ruim aan de voorwaarden. Er liggen twee opgaven wat betreft de bouwstenen openbare ruimte en routes om de wijk helemaal aan het basispakket te laten voldoen.

Analyse/opgaven

Openbare ruimte:
De speelruimtenorm voldoet nog niet in de gehele wijk. Er moeten nog twee speelplekken van 1000 m2 bij komen.
Ook moeten er meer drempelruimtes worden gerealiseerd (er zijn brede stoepen en gesloten bouwblokken).

Routes:
Er zijn nog twee veilige oversteken nodig in het netwerk van veilige schoolroutes (Laan op Zuid).

Kansen

- Parkstad is echt een ‘parkstad’. Het groene netwerk kan worden opgewaardeerd met klimbomen, groene binnenterreinen en bomen met seizoensbeleving;
- Van de dijk een groene verbinding maken door hier een schooltuinprogramma en/of spelaanleidingen te organiseren;
- Het realiseren van een internationale sportplek.

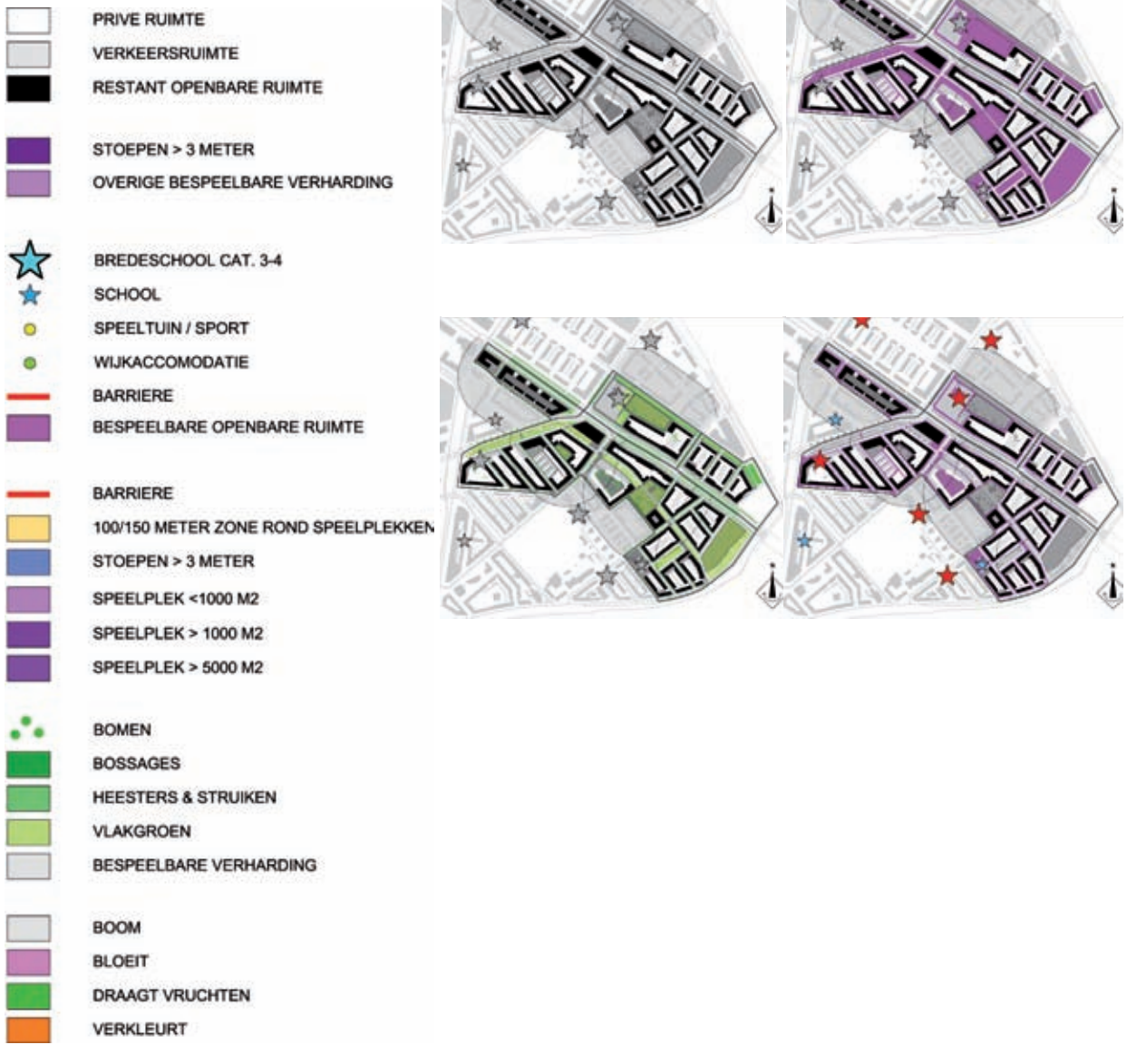

Er is meer

Inspiratie toppers

“My message is: from a planning perspective it is good to think big.”

Larry Beasley

Het basispakket omschrijft de voorwaarden waaraan elke kindvriendelijke wijk moet voldoen. Het heeft als doel de meest elementaire bouwstenen op te nemen in de stedenbouwkundige inrichting. Maar er is veel meer mogelijk dan dat.

Geïnspireerd door goede voorbeelden - dichtbij en ver van huis - maar ook door de wensen van kinderen, jongeren en ouders in de wijken zelf, kunnen de prachtigste ideeën vorm krijgen. Met veelal kleine ingrepen kunnen grootse resultaten worden geboekt. Dit hoofdstuk gaat over bronnen van inspiratie voor extra inspanningen.

Participatie: mental maps en bijeenkomsten in de wijk

Bij het plannen van verbeteringen in de wijk, is het van groot belang te luisteren naar de wensen van de bewoners. Als ervaringsdeskundigen, maar ook als belangrijkste doelgroep voor het beleid, kunnen de gezinnen een grote bron van inspiratie zijn. Door kinderen hun wijk te laten tekenen – de bestaande situatie met de problemen en struikelblokken die ze er tegenkomen, maar ook hun ideaalbeeld van de wijk – komen vaak oplossingen van verrassende eenvoud aan het licht. Ook uit bijeenkomsten met ouders kan belangrijke informatie en inspiratie komen.

Wat vinden kinderen belangrijk?

- De woning en directe omgeving zijn heel belangrijk;
- Er is meer bespeelbaar groen gewenst in de stad;
- Er zijn meer voorzieningen gewenst in de buurt;
- Er zijn te weinig voorzieningen voor de doelgroep van boven de 9 jaar;
- Schoon en heel (bv hondenpoep) moet veel beter;
- Het hebben van vriendjes en vriendinnetjes in de straat/ buurt is fijn;
- Vanaf ± 8 jaar ontstaat er een verschil tussen meisjes en jongens wat betreft hun wensen en de concreetheid daarvan;
- Feesten en evenementen zijn leuk. Er zou wat dat betreft meer voor kinderen kunnen gebeuren.

Wat vinden ouders belangrijk?

- Voorzieningen moeten beter bereikbaar zijn (zowel qua afstand als financieel);
- Er zijn meer betaalbare, grotere woningen nodig;
- Veel te veel appartementen zijn te klein en missen een lift;
- Vooral in de centrum- en stadswijken zijn veilige fietsroutes hard nodig;
- Er is behoefte aan meer ontmoetingsplekken, zowel voor jong als oud.

Wat vinden jongeren belangrijk?

- Er is meer groen gewenst in de wijk
- Er is behoefte aan levendigheid op straat
- Er is behoefte aan georganiseerde wedstrijden of competities in de wijk
- Men wil meer inbreng in de programmering van buurthuizen
- Men wenst meer betrokkenheid bij de inrichting van de wijk

Wat is er volgens bewoners en professionals nodig als het gaat om het creatief gebruik van de openbare ruimte:

- Er is behoefte aan inrichting van wijken als dorpen in de stad. Zo ontstaan autonome wijken met onderscheidende karakters.
- Kinderen moeten zichtbaarder worden in de wijk. Ze moeten op de mooiste plekken in de buurt kunnen spelen.
- Er is behoefte aan inspirerende, gekwalificeerde volwassenen op plekken in de openbare ruimte.
- Om creatief gebruik van de openbare ruimte sneller en op meer plekken in de stad mogelijk te maken, zou Rotterdam als stad een aansprakelijkheidsverzekering kunnen afsluiten. Nu is vaak de veiligheid op tijdelijke plekken een issue, waardoor tijdelijk beheer niet of te langzaam van de grond komt.

Uitspraken jongerdebat (tijdens ‘Oorwarmers’, Nai 28 januari 2009)

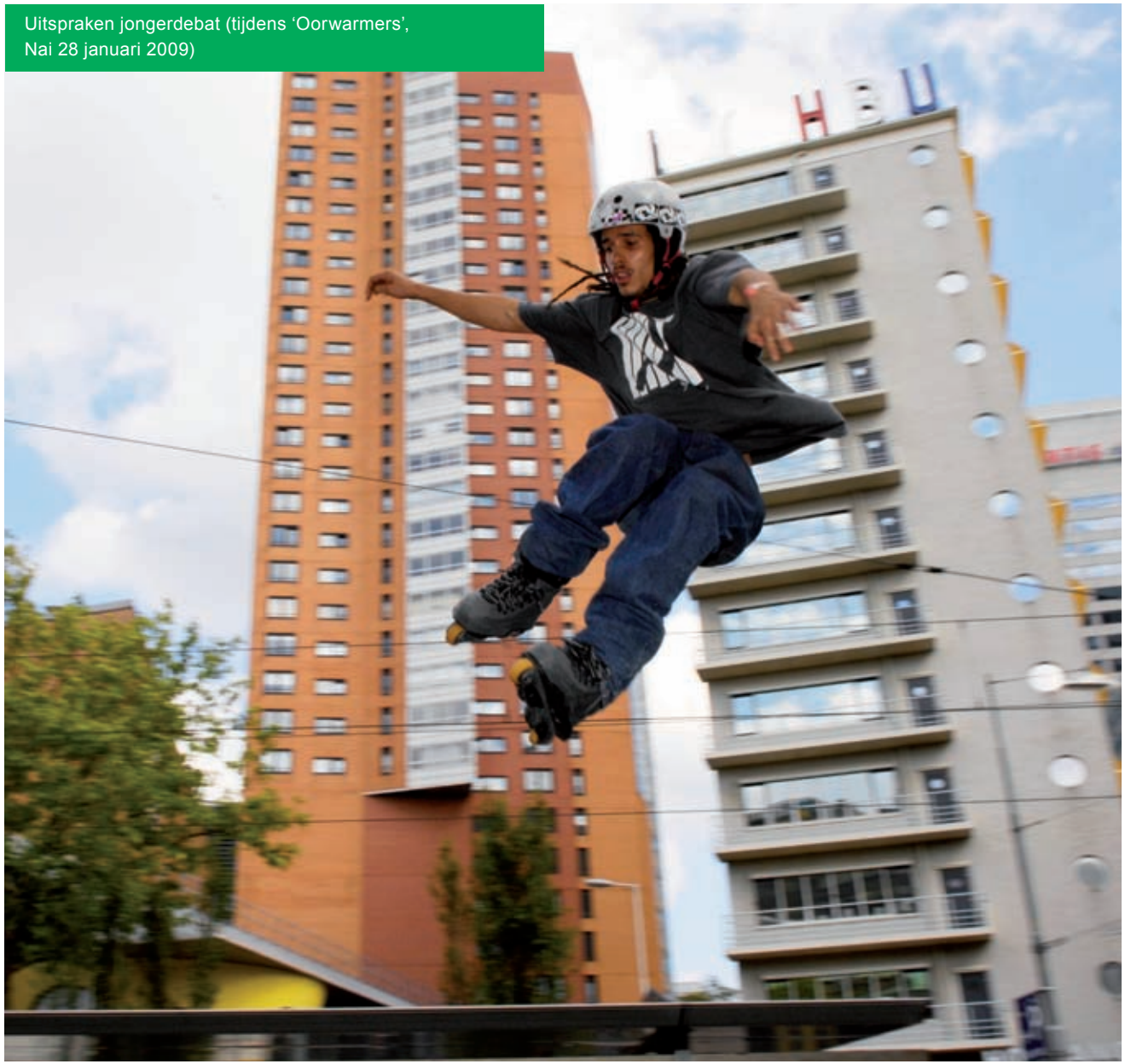

“De buurthuizen moeten hun programma veel meer in overleg en wensen van jongeren aanbieden.”

“De winkels moeten ’s avonds langer open, dan komt er veel meer levendigheid op straat.”

“Er moeten meer gratis fietsenstallingen komen.”

“Voor in de winter zou het leuk zijn als er een overdekt park komt; kun je ’s winters ook buiten chillen.”

“Er moeten meer faciliteiten voor onderlinge competitie komen. Dan komen er veel meer talenten boven drijven.”

“In Delfshaven zijn er wel vier koffieshops; daar is dus genoeg groen.”

“We zijn niet van hier, we zijn van de hele wereld.”

“Wat mij betreft, mogen er meer bloemen en bomen in de wijk.”

Inspiratieboekje

Van het veelkleurige, spiraalvormige appartementencomplex met glooiend dakpark in het Duitse Darmstadt tot een skipiste annex skatepark op een dak in Yokohama. En van overdekte loopbruggen tussen flats tot multifunctionele lantaarnpalen. Van een 5,5 km lange kindvriendelijke route midden in de stad Lyon tot mobiele hangplekken. Begroeide gevels, aangeklede elektriciteitshuisjes, collectieve tuinen en prachtig groene galerijen. Al deze inspirerende voorbeelden staan in het Inspiratieboekje, een naslagwerk voor beleidsmakers en –uitvoerders die aan de slag willen met kindvriendelijke stadsinrichting. Het boekje is online te vinden op www.rotterdam.nl/kindvriendelijk onder het kopje Professionals.

Werken vanuit belevingswerelden en woonmilieutypering

Elke vier jaar vindt in de Rotterdamse Regio de Grote Woontest plaats, in opdracht van een aantal gemeenten, diverse corporaties en projectontwikkelaars. Dit onderzoek brengt de in een wijk aanwezige leefstijlen in beeld, maar ook de beleving en het imago van een wijk. Het onderzoeksmodel gaat uit van vier leefstijlen, variërend van ego georiënteerd naar groep georiënteerd en van introvert naar extravert. De rode leefstijl staat daarbij voor levendigheid, dynamiek en afwijkend van de standaard. De blauwe leefstijl staat voor status, exclusief en afgezonderd wonen. De groene leefstijl staat voor huiselijkheid, veiligheid en orde en de gele leefstijl ten slotte voor gezelligheid, harmonie en sociale activiteit. Een opvallende conclusie uit de Grote Woontest van 2008 is dat ten opzichte van 2004 de ‘rode leefstijl’ flink is toegenomen binnen de ring van Rotterdam, vooral op de noordoever. Wat ook sterk naar voren komt is dat juist de ontevredenheid over de uitlegwijken van na de jaren zeventig (o.a. Zevenkamp, Capelle ad IJssel, Spijkenisse) toeneemt. Vooral gezinnen uit de blauwe en groene leefstijl vinden daar blijkbaar niet meer de bescherming en de veiligheid die ze zo belangrijk vinden.

Het is van belang om te beseffen dat ‘het kind’ niet bestaat. Zo hebben kinderen van ouders met een ‘rode’ leefstijl bijvoorbeeld een naar buiten gerichte houding en zoeken dynamiek, ook wel buiten de wijk. Kinderen met een ‘gele’ leefstijl spelen juist graag in de buurt en met elkaar. Elk kind is dus anders. De basisvoorzieningen in een wijk zijn voor elk kind van even veel belang. Die moeten gewoon goed zijn. Bij het doorvoeren van extra verbeteringen kan juist het unieke van een wijk of buurt en het soort bewoners dat het aantrekt, nu en in de toekomst, een rol spelen. De leefstijlen, zoals beschreven in de Woontest, bieden houvast bij het kiezen van extra maatregelen in een bepaalde wijk. Bij een wijk met een overwegend rode leefstijl passen bijvoorbeeld zelfbouw speeltuinen en ecologisch groen. In een wijk waar een groene leefstijl dominant is, waardeert men juist besloten, kleinschalige binnenterreinen met een traditionele inrichting.

Kindvriendelijke route

De stad Lyon werkt aan een transformatie van een autogerichte stad naar een autoluwe stad. De transformatie van het openbaar domein en de impact op de stedelijke woonomgeving en functies is frappant. Ook voor kinderen en jongeren wordt de stad aangenamer en leefbaarder. Langs de Rhône zijn de kades (ongeveer 5,5 km) heringericht en terug gegeven aan de inwoners van de stad. Gemotoriseerd verkeer is er niet meer toegestaan. Voor kinderen en jongeren is het een adembenemende en uitdagende publieke ruimte geworden. Het resultaat is een perfect voorbeeld van innovatieve, stedenbouwkundige inrichting met een kindvriendelijk karakter: een langgerekte, publieke ruimte wordt - onder andere - een kwalitatief en gedurfd speellint voor kinderen en jongeren. En dit in het centrum van een grote stad. Aan het uiteinde van Les Berges du Rhône gaan de kades over in twee grote parken; Parc de Gerland en Parc de la Tête d’Or. Ook deze twee parken zijn voor kinderen belangrijke en bespeelbare plekken in de stad.

Speelstraat

Een speelstraat is volledig voorbehouden aan spelende kinderen. Speelstraten kunnen ingericht worden in een woonstraat met een snelheidsbeperking tot 50 km/uur en zonder openbaar vervoer. Een vlotte verkeerscirculatie in de buurt mag niet in het gedrang komen. Tijdelijk en tijdens bepaalde uren komen bij de entrees van een straat hekken te staan met het verkeersbord C3 (verboden in te rijden) die zijn voorzien van een onderbord met de vermelding ‘speelstraat’. Naast de spelende kinderen hebben alleen fietsers en auto’s van bewoners ‘stapvoets’ toegang tot de straat. In België zijn er al in vele steden speelstraten. In Nederland is Den Bosch de voorbeeldstad (zie www.speelstraten.nl). Speelstraten kunnen met weinig middelen worden neergezet.

Bespeelbaar groen

Het bespeelbare groen wordt nog veel interessanter en uitdagender als hier ook eetbaar en educatief groen aan wordt toegevoegd. Schooltuinen, volkstuinen en stadslandbouw zijn hiervan goede voorbeelden. Op de schooltuin krijgen kinderen natuur- en milieueducatie, onder andere door het zelf kweken van groenten en vaak ook bloemen. Door zelf te wroeten in de grond op een eigen landje, doen kinderen snel praktische kennis op. Stadslandbouw brengt stad en platteland dichterbij.

Een stadsboerderij biedt recreatiemogelijkheden dicht bij huis. Kinderen kunnen er met eigen ogen zien waar de melk vandaan komt en hoe aardappelen groeien. Ook kan stadslandbouw voorzien in dringende, stedelijke behoeften als kinderopvang en goedkoper stadsgroen.

De Rotterdamse kracht
Er valt opvallend veel inspiratie te halen uit Rotterdam zelf. Vooral op het gebied van innovatief bouwen en creatief gebruik van de openbare ruimte.

Voorbeelden van innovatief bouwen
Het innovatief bouwen komt al vele decennia tot uiting in de *vooruitstrevende architectuur* van Rotterdam. Rotterdam is de stad waar de eerste metro reed, de hoogste gebouwen staan, de prachtigste bruggen liggen en moderne architectuur symbool staat voor innovatie. Rotterdamse kinderen zijn vaak trots op die moderne architectuur, de bruggen en de gebouwen. De ervaring en kennis op dat gebied zijn heel bruikbaar bij het ontwikkelen van nieuwe gezinsvriendelijke woningen of appartementen en bij het kindvriendelijker maken van oude wijken. Vooral bij hoogbouw ligt daar een grote uitdaging. Zo zijn er ontwerpen denkbaar met hoogteverschillen, lage evenwichtsbalken, veilige verbindingsbruggen, sluip- en ontdekpaadjes etc.

Rotterdam bedacht het fenomeen *'kluswoning'*. Jonge mensen krijgen de mogelijkheid een goedkope woning te kopen en daar zelf hun ideale gezinswoning van te maken. Deze kluswoningen zijn een enorm succes, vooral bij gezinnen. De opgeknapte woningen verbeteren niet alleen het gezicht van de wijk, ook geven de nieuwe gezinnen een impuls aan het sociale en maatschappelijke leven in de buurt. Er komt meer draagvlak voor voorzieningen en de levendigheid op straat neemt toe.

Ook bij het *creatief gebruik van de openbare ruimte* loopt Rotterdam voorop.

Voorbeelden van Rotterdamse creativiteit bij het gebruik van de openbare ruimte:
Rotterdam heeft *'Speeldernissen'*, stukjes jungle in de stad waar kinderen kunnen ravotten, klimmen en spelen.

In veel wijken worden op stukken grond die tijdelijk beschikbaar zijn, *wijktuinen* aangelegd door de organisatie Creatief Beheer. Het zijn rommelige en gezellige parken met prachtig bloeiende bloemen, kippen, leuke paadjes en spelende kinderen. De hele buurt werkt mee aan de inrichting en het onderhoud. Creatief Beheer werkt hiervoor samen met onder meer woningbouwcorporaties en deelgemeenten.

Op een brede groenstrook – op één van de drukste straten van Rotterdam – ligt het *skatepark Westblaak* waar zelfs kinderen uit andere steden op af komen. Het draait er niet alleen om de sport, het bewegen, de competitie. Kinderen en jongeren hebben er hun eigen 'coole' hangplek. Aan de randen van veel wijken ontstaan *crossfietsbanen* voor jongeren. De stad stimuleert jongeren bij de aanleg.

Rotterdam heeft *Duimdropcontainers*. Op spanningsvolle plekken in de stad staan tot speeluitleen omgetoverde zeecontainers, beheerd door vrijwillige 'pleinmama's en –papa's'. De containers zitten vol met skelters, rollerskates, springtouwen, kleurboeken en knutselmateriaal. Om het duurdere speelgoed te 'huren', moeten kinderen af en toe een klusje doen op het plein, zoals vegen of een ander kind helpen. Maar Duimdrop gaat verder dan spelen. Zo organiseren ze bijvoorbeeld acties voor het schoonhouden van de pleinen. Kinderen gaan zich daardoor verantwoordelijk voelen voor 'hun' plein.

En dan zijn er de bekende *TOS-projecten (Thuis Op Straat)*. Kinderen kunnen daar onder begeleiding op straat spelen. Maar TOS gaat verder dan dat. Met de projecten probeert men veiligheid, positief gedrag en fatsoen terug te brengen in de wijken. Door veel activiteiten te organiseren op het gebied van sport, spel en cultuur. Maar ook door elkaar aan te spreken op gedrag en een verantwoordelijkheidsgevoel voor de buurt aan te wakkeren.

De openbare *volks- en educatieve tuinen* aan de randen van de stad, zijn erg populair bij stadsbewoners in dichtbebouwde wijken. Vaak zijn hier extra speelplekken voor kinderen ingericht.

Rotterdam is daarnaast sterk in *evenementen*, zoals de Marathon, het Filmfestival, het North Sea Jazz Festival. Bijna al deze evenementen hebben een jeugdprogramma maar daar is best nog iets meer van te maken.

Tot slot

Borging en uitvoering

De stedenbouwkundige visie biedt concrete handvaten om kindvriendelijk beleid structureel op te nemen in de uitvoeringsorganisaties van de gemeentelijke diensten en de deelgemeenten. Het is van groot belang dat de uitvoering integraal plaats vindt. Dat betekent niet alleen het toepassen van alle vier de basiselementen bij de aanpak van een gebied, maar ook het stadsbreed, samenhangend en consequent toepassen van het beleid en de aanpak.

Borging

De borging van het basispakket vindt plaats op verschillende niveaus en bij verschillende partners.

1. Borging in stedelijke kaders
2. Borging bij diensten
3. Toepassing in de wijken via gebiedsvisies en IWAP's
4. Toepassing door woningbouwcorporaties en andere externe partijen

1. Borging in stedelijke kaders

De stedenbouwkundige visie is vanaf 2010 een integraal onderdeel van de bestaande stedelijke kaders. Zo kan kindvriendelijkheid op alle fronten worden meegenomen in bestaand en toekomstig beleid. Onder bestaande stedelijke kaders verstaan we bijvoorbeeld de 'Stadsvisie', de 'Woonvisie' en de 'Rotterdamse Stijl' van de dienst dS+V, maar ook de buitenspeelnorm van de dienst Sport en Recreatie. Daarnaast sluit de visie aan bij de bestaande strategieën over bespeelbaar groen, gras, struiken en bomen.

2. Borging bij diensten

Fysieke diensten:

- **dS+V**
  Deze dienst is verantwoordelijk voor de volgende beleidsterreinen:
  - toepassing van de normen in de woningvoorraad, zowel bij de aanpak van de bestaande voorraad als bij nieuwbouw;
  - een veilige schoolomgeving, door zowel fysieke ingrepen als een aansluitend educatief programma;
  - buitenruimte, met als belangrijkste elementen brede stoepen en drempelruimte;
  - veilige routes door de wijk en naar school;
  - ontwikkelen en invoeren van de Rotterdamse Stijl;
  - monitoren van de resultaten in lopende uitvoeringsprogramma's door het programmabureau.

Sociale diensten:

Rotterdam Kindvriendelijk werkt samen met de sociale diensten om verbinding en synergie te zoeken bij het uitvoeren van de visie. Uitwerking en toepassing van de sociale component versterkt de stedenbouwkundige aanpak.

- **SenR**
  De uitvoering van de buitenspeelnorm valt onder SenR. De aanpak en uitvoering van groene schoolpleinen ligt bij SenR, die daarin samenwerkt met de afdeling Onderwijs van JOS.

- **GGD en GW**
  GGD - als verantwoordelijke voor het groenbeleid - en GW - als de uitvoerder daarvan - zorgen voor aansluiting bij bestaande strategieën over bespeelbaar groen, gras, struiken, bomen en klimbomen.

- **JOS**
  De dienst JOS voert het programma Brede Scholen met een wijk- en of dagarrangement stadsbreed uit. Daarnaast draagt zij zorg voor het omvormen van schoolpleinen tot buurtpleinen met passende sociale programmering. JOS zorgt ook voor aansluiting op programma's als 'Lekker Fit' (GGD/SenR), sportprogrammering en TOS (Thuis Op Straat).

3. Toepassing in de wijken via gebiedsvisies en IWAP's

De deelgemeenten zijn de opdrachtgevers voor gebiedsvisies en zijn daarmee verantwoordelijk voor het ontwikkelen en uitvoeren van kindvriendelijk beleid in hun gebied. Zij zijn het ook die kiezen welke wijk(en) zij op kindvriendelijkheid willen aanpakken. Deelgemeenten kunnen de visie gebruiken om de opgave en de prioriteiten aan te brengen. In de IWAPS geven de deelgemeenten aan welke projecten zij gaan uitvoeren en wanneer.

4. Toepassing door woningbouwcorporaties en andere externe partijen

Bij de uitvoering van de visie spelen externe partijen als woningbouwcorporaties, projectontwikkelaars en investeerders een grote rol. Het is belangrijk dat woningbouwcorporaties – bij het formuleren van de opgave bij projecten – het basispakket standaard, als leidend document meenemen. Ook wil Rotterdam projectontwikkelaars en investeerders stimuleren tot het bouwen volgens aantrekkelijke, innovatieve concepten. Tot het bouwen van woningen waar gezinnen graag willen wonen.

Uitvoeringsstrategie basispakket

De uitvoering van het basispakket heeft drie sporen:
1. Lopende en snel uit te voeren projecten
2. Projecten met lange adem
3. Het uitvoeren van de visie in voorbeeldwijken die als mascottes fungeren.

1. Lopende en snel uit te voeren projecten

Dit zijn projecten uit het basispakket die al met succes zijn ontwikkeld en voortzetting nodig hebben. Ook snel uit te voeren projecten behoren hiertoe. Dit zijn:

- Het project Veilig naar school. Dit project is ontwikkeld door de deelgemeente Prins Alexander en dS+V/Verkeer&Vervoer. Het gaat om een combinatie van fysieke maatregelen - zoals veilige routes en kindlinten – en verkeerseducatie. Voortzetting is nodig voor het verbeteren van de verkeersveiligheid tussen huis en school in de wijken.
- De inrichting van schoolpleinen tot buurtpleinen. Door voortzetting van dit programma ontstaat extra speelruimte in de wijken. Het Investeringsprogramma Scholen biedt hier kansen. Het ministerie van LNV steunt de omvorming van schoolpleinen tot groene pleinen.
- Uitbreiding van het aantal Brede Scholen met wijk- of dagarrangement. Alle wijken dienen als basisvoorziening over een dergelijke school te beschikken.
- Stimuleringsregelingen (bijvoorbeeld in het programma Opzoomeren) voor het creëren van drempelruimte en daarmee ontmoetingsruimte in bestaande straten. Ook kan de drempelruimte een onderdeel zijn van de prijs 'Meest kindvriendelijke straat'.
- Het creëren van tijdelijke speelruimte – in de vorm van speelstraten of het tijdelijk gebruik van openbare ruimtes/ braakliggende ruimtes met goed sociaal beheer en sport- en spelprogramma's – leent zich voor snelle uitvoering. De speelstraten kunnen met weinig middelen worden neergezet en het tijdelijk gebruik van openbare ruimte kan als onderdeel van gebiedsgericht werken worden opgepakt.

2. Projecten met een lange adem

Vooral de bouwsteen Wonen vraagt om langdurige inspanningen. Het verruimen van het aantal kindvriendelijke woningen vereist dan ook projecten met een lange adem. Voor veel meer eengezinswoningen met een tuin is de Rotterdamse ruimte beperkt, vooral in het centrum. Daarentegen wordt het bouwen van kindvriendelijke appartementen voortvarend opgepakt. Daarnaast kunnen kleine woningen cq appartementen worden samengevoegd tot geschikte woningen voor gezinnen, met als bijkomend voordeel de verdunning van dichtbevolkte wijken. Een andere optie is de sloop van kleine en slechte woningen en de bouw van geschikte, ruime woningen voor gezinnen. Samenvoegen is uiteraard sneller te realiseren dan sloop/ nieuwbouw. Ook het uitbreiden van het aantal eengezinswoningen in de tuinsteden - met hun groenstedelijke, rustige woonmilieu - is een belangrijke opgave.

3. Het uitvoeren van de visie in voorbeeldwijken die als mascottes fungeren.

Door herontwikkeling van een aantal bestaande wijken tot kindvriendelijke wijken, maar ook door kindvriendelijke inrichting van een aantal nieuwe wijken, ontstaan mascottes van de visie. Ze geven het goede voorbeeld voor de overige wijken en zijn tegelijkertijd een proeftuin voor praktische uitvoering.

Nawoord

“De visie ‘Bouwstenen voor een kindvriendelijk Rotterdam’ heeft op overtuigende wijze helder gemaakt waar de verbeterpunten voor de stad liggen om de kindvriendelijkheid in kinderrijke wijken te bevorderen. De volgende, noodzakelijke stap is om deze sectorale studie nu integraal met alle andere belangen en wensen - zoals bijvoorbeeld de behoefte aan meer aantrekkelijk wijk- en buurtgroen of meer sport- en recreatiemogelijkheden in de wijken voor alle leeftijden - in de openbare ruimte een plek te geven. Het zijn belangrijke bijdragen die de aantrekkelijkheid van de woonmilieus van Rotterdam zullen versterken.”

Annemieke Fontein,
Hoofd landschapsarchitectuur gemeente Rotterdam, dsv

“Sociale netwerken vormen de basis voor een leefbare stad. Jonge gezinnen vormen hierin een essentiële schakel. Door en met hun kinderen ontstaat ontmoeting in en binding met de stad. Het is onze ervaring dat ouders ook willen kiezen voor de stad als er een prettig woonmilieu en goede scholen voor handen zijn. Daar moeten we dus blijvend in investeren.”

Rob van Kalmthout
Directeur Proper-Stok Groep B.V.

“Steden zijn vooralsnog eigenlijk voor jongeren en ouderen. Willen we ook gezinnen in de stad, dan moeten we extra zorg besteden aan een prettige woonomgeving en faciliterende openbare ruimten, die uitnodigen tot ontmoeting, beweging en actie; kortom plaats bieden aan de publieke sfeer. Dit laaste vergt een zekere mate van meerduidigheid in het ontwerp ervan.”

Bert Hooijer
Directeur Instituut Bouw en Bedrijfskunde Hogeschool Rotterdam

“De visie laat kinderen in de leeftijd van 8 jaar tot 13 jaar aan het woord. Hun wensen zijn concreet. Rotterdam kan gericht investeren in de levenskansen van jonge mensen en de kwaliteit van de leefomgeving. Laat de kinderen trots zijn op Rotterdam.”

Dr Frans Spierings
Lector Kenniskring Opgroeien in de Stad Hogeschool Rotterdam

“Goed dat er aandacht is voor kindvriendelijk ontwerpen, deze visie is dan ook van groot belang. Het is een cliché maar kinderen hebben de toekomst en in een kindvriendelijke omgeving waar het goed spelen, ontdekken en leven is neemt de eigen identiteit toe en daarmee de toekomstwaarde voor fijn leven in de stad. Iets waar we ons als Vestia graag hard voor maken. De moeilijkheid zal liggen in het combineren van alle eisenpakketten die er op de buitenruimte en woningbouwprogramma’s gelegd worden. De ontwikkeling van het kind in de stad is er daarin mijns inziens één met prioriteit. De kinderen van Rotterdam en zeker in de zeer kinderrijke en kwetsbare wijken op Zuid verdienen dat.”

Hans Moerenhout
Gebiedsmanager Vestia Rotterdam Feijenoord

“Het komt er nu echt op aan dat er wordt doorgepakt en dan zou Rotterdam, als het om de kindvriendelijkheid gaat, weleens voorbeeldstad kunnen worden.”

Dr. Bas Levering
Lector Algemene Pedagogiek Fontys Hogescholen

“Het is belangrijk dat kinderen de ruimte hebben om in huis en buiten te spelen. Dat er leuke plekken zijn in de buurt waar wat te doen is en kinderen veilig van en naar school kunnen lopen en fietsen. Daarom worden steeds meer schoolpleinen ook buiten schooltijd opengesteld en hebben veel wijkpleinen een speciaal kinderprogramma. Rotterdam heeft veel te bieden aan gezinnen met opgroeiende kinderen. De stedenbouwkundige visie moet ons helpen om te zorgen dat wijken met veel kinderen daar ook goed op ingericht worden. Het leuke is dat je ziet dat de visie leeft, corporaties werken er nu al mee!”

Mr. Petra Verspui MBA,
Directeur Ontwikkeling Gemeente Rotterdam,
Dienst Jeugd Onderwijs en Samenleving

“Als we nu afspreken voortaan in de hele stad kinderen en jongeren als competente co-constructeurs van de wijk serieus te nemen, dan komt die kindvriendelijkheid er vanzelf.”

Marieke Kroneman,
Docent en onderzoeker pedagogiek Fontys Hogescholen

Bijlage

Het ontstaan van de visie

In november 2008 ondertekende het College het Manifest van Rotterdam, waarin het officiële garanties afgeeft om beleid te ontwikkelen voor een kindvriendelijke stad. Maar het begon allemaal in 2006. Wethouder Leonard Geluk zette in dat jaar de verbetering van de kindvriendelijkheid in de stad op de agenda. Het vervolg kwam met de Jonge Honden, een club van 15 jonge, enthousiaste ambtenaren die vanuit verschillende diensten onderzochten hoe kindvriendelijk Rotterdam is.

Dit resulteerde in een rapport met aanbevelingen voor het Stadsbestuur. Eén van die aanbevelingen was dat er bij toekomstige planologie rekening gehouden moet worden met kinderen in de stad. Jeugd, Onderwijs en Samenleving (JOS) kwam in 2007 met het Programma Kindvriendelijke Wijken (KiWi). In juni 2008 gaf de programmadirectie Kindvriendelijke Wijken de opdracht tot het ontwikkelen van een stedenbouwkundige visie voor een kindvriendelijk Rotterdam; een visie waarin vooral de fysieke componenten die bijdragen aan een kindvriendelijke stad beschreven moesten worden. Een unieke combinatie van partijen uit de gemeente, de wetenschap en de markt ging ermee aan de slag.

Vanuit de gemeentelijke organisatie:
- JOS,
- Gemeentewerken
- dS+V
- GGD
- OBR
- SenR

Vanuit de wetenschap:
- Hogeschool Rotterdam
- Fontys Hogescholen
- Pedagoge Marieke Kroneman

Vanuit de markt:
- Woonstad Rotterdam
- Woonbron
- Vestia
- Proper Stok Ontwikkelaars

Vanuit de adviesbureaus voor de publieke en ruimtelijke sector:
- BMC Advies/Management
- BVR, adviseurs ruimtelijke ontwikkeling

Op bestuurlijk niveau dachten drie wethouders mee met het projectteam; de wethouders Geluk en (vanaf 2009) Lamers (Jeugd, Onderwijs en Samenleving), Bolsius (Buitenruimte, Sport en Financiën) en Karakus (Ruimtelijke Ontwikkeling). Tijdens het proces haakte ook wethouder Baljeu (en later wethouder Vervat) aan. Ten slotte waren de deelgemeenten – als belangrijke partners voor het daadwerkelijk in praktijk brengen van kindvriendelijk beleid – in belangrijke mate betrokken. Zij waren het die de kindvriendelijke projecten startten in elf pilotwijken.

Het projectteam startte met het zoeken van de juiste definities, maatstaven en goede voorbeelden van kindvriendelijke straten, wijken en steden. Die vond het team zowel in Rotterdam als in andere steden. Ze kwamen voort uit deskresearch, interviews, discussiebijeenkomsten maar ook uit een excursie naar ‘kindvriendelijke voorbeeldstad’ Gent.

Nieuwe kijk op de stad

Er vormde zich al werkend een nieuwe manier van kijken naar de stad. Een kindvriendelijke stad heeft niet alleen fijne speelplekken. Ook de woningen zijn groot genoeg en hebben voldoende kamers. Een kind kan op jonge leeftijd veilig naar school lopen. De school is een echte ontmoetingsplek, de bomen bloeien in de lente en in de herfst zijn er weer prachtige kleuren te zien.

Daar kwam uit voort dat het in een kindvriendelijke woonstad draait om de bouwstenen: *wonen, openbare ruimte, voorzieningen en routes*. Om meer grip op die thema’s te krijgen, kwam er een aantal workshops over onder meer kindvriendelijke hoogbouw, leefstijlen (naar aanleiding van de Grote Woontest), creatief gebruik van de openbare ruimte, groen in de stad en drempelruimtes.

Basispakket en inspiratiedeel
Stap twee was om de thema's wonen, openbare ruimte, voorzieningen en routes praktisch te beschrijven, zodat elke wijk er op kon worden onderzocht en vergeleken. Daaruit kwam de conclusie dat de visie opgebouwd moest worden uit enerzijds een basispakket met randvoorwaarden voor kindvriendelijke wijken en anderzijds een inspiratiedeel. Het basispakket geldt voor de hele stad, dus ongeacht bijvoorbeeld de typologie van de wijk, de dynamiek of de meest voorkomende leefstijl. De elementen die per wijk en typologie juist kunnen verschillen, kregen een plaats in het inspiratiedeel.

Het basispakket is vertaald in een aantal bouwstenen, onderdelen waarop de wijken te toetsen zijn en waarmee de opgave en kansen per wijk vrij precies naar voren komen. Het werd een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve input.

Negen onderzoekswijken
Het basispakket is vervolgens uitgetest in negen Rotterdamse wijken die verschillen qua kinddichtheid, dynamiek, typologie, beleving en leefstijl. De wijken dienen als voorbeeld voor de overige wijken in de stad. De negen onderzoekswijken waren:

- Centrum: Laurenskwartier
- Stadswijk: Oude Noorden, Kralingen-West, Tarwewijk
- Tuindorp: Molenlaankwartier
- Tuinstad: Groenenhagen-Tuinenhoven
- Wijk na 1970: Zevenkamp
- Nieuwe wijk: Parkstad, Nieuw Crooswijk

Het onderzoek in de negen wijken bracht duidelijk aan het licht hoe het er gesteld is met de kindvriendelijkheid. Het leverde wijkkaarten op waaruit helder valt af te lezen wat de kansen en opgaven zijn.

Om de effecten te meten van maatregelen, is er - parallel aan en in samenwerking met het visieonderzoek - een index voor kindvriendelijkheid opgesteld. De *Monitor Kindvriendelijke Wijken* geeft met een rapportcijfer aan hoe een wijk er voor staat op het gebied van kindvriendelijkheid en hoe het daarin vooruitgang boekt de komende jaren. De monitor is gebaseerd op normen die deels zijn overgenomen in de bouwstenen van de visie en die ook voor een deel zijn ontwikkeld vóór deze visie. De monitor is vanaf eind 2009 onderdeel van de Sociale Index, en daarmee dus een standaard meetinstrument.

Colofon

Opdrachtgever
Gemeente Rotterdam
Dienst Jeugd Onderwijs en Samenleving

In samenwerking met deelgemeenten Delfshaven, Noord, Centrumraad, Prins Alexander, Feijenoord, Charlois, IJsselmonde, Hoogvliet en de gemeentelijke diensten Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam, dienst Stedenbouw en Volkshuisvesting, Gemeentelijke Gezondheidsdienst, Sport en Recreatie en Gemeentewerken.

Externe partners
Woonstad Rotterdam
Woonbron
Vestia
Proper Stok Ontwikkelaars
Hogeschool Rotterdam
Fontys Hogescholen

Procesmanagement en Productontwikkeling
BMC advies/management
BVR adviseurs ruimtelijke ontwikkeling

Redactie en vormgeving
VIV Communicatie